

oly szépnek találom az életben, hogy az eleven húst kell mintázni. A helyesbítés tilos.
 — Volna mint helyesbíteni az On életében?
 — Nem... eddig még nem sok... és minthogy nem is lehet... (Lafcadio hirtelen elhallgatott, majd megjegyezte): Mégis csak helyesbítés okából dobtam tűzbe azt a jegyzetfüzetet!... Későn, láthatja... De vallja be, hogy nem sokat értett belőle.
 — Nem, ezt Gyula nem vallhatja be.
 — Engedjen meg néhány kérdést, — mondá válaszként.

Lafcadio hirtelen fölállott, Gyula azt hitte, hogy menekülni akar, de csak az ablakhoz ment és félretolta az etamin függönyt.
 — Az Oné ez a kert?
 — Nem az enyém.
 — Uram, én senkit sem engedtem eddig életembe belenézni, a legkisebb mértékben sem, — mondá Lafcadio, a nélkül, hogy megfordult volna. E szavak után azonban visszatért Gyulához, ki most már csak fiatal fizikót látott benne. — Ma azonban vakáció van, — folytató, — szabadságom magam egyetlen egyszer az életben... Igaz! Meg kell, hogy mondjam Önnek előbb, hogy az a leányt, ki tegnap Önnek kinyitotta az ajtót, ma kibotam.

Gyula illendőségből szörnyűködést színlte.
 — En miattam? Higye el...
 — Dehogy! Egy idő óta már kerestem az alkalmat, hogy hogyan szabadulhatnék meg tőle.
 — On... vele élt? — kérde félszegen Gyula.
 — Igen, egészségi okokból... de a lehető legkevesebbet és csupán emlékül egy barátomra, kinek szeretője volt.
 — Talán Protos úr? — koczkáztató meg Gyula, ki eltökélte, hogy ma még lenyeli felháborodását, undorát és kifogásait s nem mutat csodálkozásából többet, mint a mennyi épen szükséges, hogy Lafcadio válaszait elevenebbé tegye.
 — Csakugyan Protos, — felelé Lafcadio nevetve. — Akarja tudni, hogy kicsoda Protos?

— Ha megismerem barátait, talán jobban meg fogom ismerni Ont magát is.
 — Az egy olasz volt, úgy hívták, hogy... de biz' lsten nem is tudom már a nevét. Nem is fontos különben! Társai, de még tanárai is mindig csak ezen a néven nevezték attól a naptól fogva, hogy váratlanul ő kapta meg az első díjat a görögéből.
 — Nem emlékszem rá, hogy magam is valaha első lettem volna, — jegyzé meg Gyula, hogy bizalomra serkentse Lafcadiót, — de én is szerettem az elsővel barátkozni. Protos tehát...
 — Az egy fogadásból kifolyólag történt. Azelőtt mindig ő volt egyike az utolsóknak az osztályban, bár a legidősebbek közé tartozott, míg viszont én a legfiatalabbak egyike voltam. De biz azért nem dolgoztam jobban. Protos nagy megvetést tanúsított minden iránt, a mit tanáraink tanítottak. Mikor azonban a legjobb tanuló, kit utált, azt mondta neki egyszer: kényelmes dolog megvetni azt, a mire az ember maga képes sem volna (vagy valami hasonlót), Protos megsértődött, nekifeküdt két hétig a tanulásnak és két hét múlva a feladatnál csakugyan lefőzte a másikat, első lett, mindannyiunk nagy bámulatára. Azaz inkább úgy kell mondanom: valamennyiök bámulatára, mert én mindig sokkal jobban tiszteltem Protost, mintsem hogy nagyon csodálkozhattam volna a dolgon. Megmondta nekem: meg fogom mutatni neked, hogy nem nehéz! És én elhittem.
 — Ha jól veszem észre, Protos Onre háttással volt.

(Folytatása következik.)

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

La Fontaine meséiből. *Vikár* Béla lefordította *La Fontaine* összes meséit. Az irodalmilag is nagyjelentőségű könyv már teljesen sajtóra készen várja azokat a jobb időket, mikor majd megjelenésük. Nagyszabású díszműnek van tervezve, *Hans* Jenő rajzolt hozzá művészi illusztrációkat.

kat. Mai számunkban néhány mutatványt közlünk úgy a versekből, mint az illusztrációkból.
 Tegnaptól holnapig. *Sajó* Sándornak már évek óta nem jelent meg versköteté, pedig ez idő alatt nem volt műsája meddő, most megjelent könyvébe nem is vette fel mindazt, a mit a legutóbbi kötete megjelenése óta írt, inkább csak válogatott belőle. Legnagyobb részét hazafias és közéleti tárgyú verseit vette fel könyvébe s csak kevés egyéni lírát. — nyilván abból a megfontolásból indulva, hogy a mai levegőben a közönség a költészetben a saját érzéseinek visszhangját keresi, a saját hazafias aggodalmát, bánatát, nemzetünk sorsán való töprengést. *Sajó* Sándor már a háború előtt is aggodalmas hangon figyelmeztetett a magyarságot fenyegető veszedelmekre, erős kurucz magyar érzése mintegy megsejtette a közelgő vihart, erősen átérzte nemzetünk sérelmeit, de voltak erős szatirikus hangjai is a magyar társadalom hibáira és bűneire. A háború alatt, különösen az első időben fellángolt a lelkesedése a magyar vitézség ragyogó példáin, de megsiratta a tömérdek magyar élet pusztulását is, a nemzet romlását, az élet elsötétülését. Az összeomlás katasztrófája aztán végkép szíven találta: ez időben írt versei teljesen sötétek s már csak a nemzet örökkévalóságában való hit tartja a költőt a lelket: rettentő átkot mond romlásunk okozóira és siratja Magyarországot vesztett, haragos gyűlölettel fordul a rablók ellen, de azért szilárdan éneklé a „rendíthetetlenül”-t és a remény és bizalom szavaival fordul a Neuillybe induló Apponyi felé. Szóval az érzelmi hullámban, melyet *Sajó* lírája feltár, ugyanaz, a mely keresztülment minden magyar ember lelkén az utolsó néhány évben. Ezek a versek a szónak jó értelmében mindenki versei: tömegérzést szólatatnak meg s a költőt nem lelki tartalma, hanem csak versalkotó képessége választja el azoktól, a kikhez versei szólnak. Gondolatait nagyon egyszerű nyelven szólatatja meg, a kifejezésnek inkább plasztikájára törekszik, mint gazdag árnyalatú szinességére s ha ebbeli törekvéseben néha túlságosan közel is jut a prózához, másrészt ezáltal nyer népszerűségben, nem teszi próbára az olvasó reagáló képességét. Belső formaképzése is igen egyszerű, verseinek architektúrája szinte magától értetődő, mintha nem is tudatos komponáló művészettel dolgozna, hanem rábízná magára a gondolatra a saját formáinak kialakítását. Az Arany iskolájában nevelkedett költő ebben inkább Petőfi tradíciójához kapcsolódik. *Sajó* Sándor költői alkotása módjával és verseinek tartalmával mai költőink közül legközelebb Kozma Andorhoz áll; lágyabb nála és kevésbé politikus természetű, a technikának nem olyan föltétlen ura, de egyebekben mindenképen kongeniális vele. Kötetét igen szép kiállításban adta ki a Franklin-Társulat.

Mohács. *Angyal* Dávidnak egy történelmi tanulmánya jelent meg az Olcsó Könyvtárban e cím alatt. Történelmi perspektívából szemléli a magyar nemzet erkölcsi és lelki állapotát a mohácsi vész pillanatában, megmutatja azokat az okokat, a melyek a nemzet lelkében gyökerezve a katasztrófa előidézésében szerepet játszottak: az egyenetlenkedést, a mely nem is pártok vagy osztályok, hanem személyi és családi érdekek harca volt, a népszerű eszmék uralmát, a melyek nem a nemzet érdekeiben, hanem szenvedélyekben és elfogultságokban gyökereztek s a melyek ellen küzdeni senkinek sem volt elég erkölcsi bátorsága s a ki mégis szembe mert velük szállani, annak közgyűlölet lett a jutalma, azt a támogatást, a melyet éppen lelkiállapotból a kalandorok és lelkiismeretlen népszerűségvádlások nyertek, a beteges optimizmust, a mely nem egyéb, mint a keserű valóval való szembenézés kellemetlenségének elhárítása. Ezek mind olyan dolgok, a melyeket mi közvetlen szemléletből ismerünk s a tanulmány volta-képen nem is egyéb, mint a mai magyar katasztrófa lelki gyökereinek felmutatása a mohácsi vész analogiáinak kapcsán. Ott is, a hol egyenes szóval a mai állapotokról beszél és ott is, a hol a mohácsi vész idejét magyarázza, mindig a mai magyar sorsra gondol az író és olvasó egyaránt. A magvas tartalmú füzetet a Franklin-Társulat adta ki; ára 2 korona.

KÉPTALÁNY.

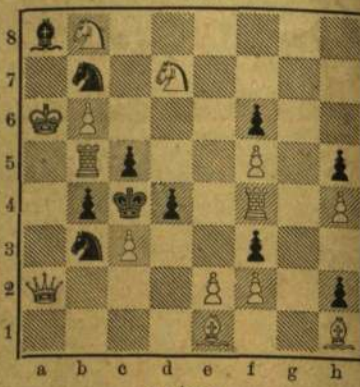

A Vasárnapi Ujság 33-ik számában megjelent képtalány megfejtése: *Egy bolond szívat csinál.*

Franklin-Társulat nyomdája (Budapest, IV., Egyetem-utca 4.).

SAKKJÁTÉK.

3151. számú feladvány Neukomm Gyulától (Budapest).
 I. díjas a „Nieuwe Haarlemsche Courant” nemzetközi versenyén 1919—20. Motto: „Mitzi”
 sőt.

Világos indul és a második lépésre mattot ad.

Felelős szerkesztő: HOITSY PÁL.

Szerkesztőségi iroda: IV., Vármegye-utca 11.
 Lapkiadó tulajdonos: Franklin-Társulat IV., Egyetem-utca 4.

1000 és 1000 nő és férfi dicséri a hajnövesztőt,
 mely megakadályozza a hajhullást és az őszülő hajnak visszadja eredeti szinét. Ára 20 és 30 korona.
szepplőkrem
 az arcon levő szepplőt, foltot és pattanásokat legkímélőbb és leghatékonyabban eltávolítja. Ára 30 K.
BOTÁR REGINA kozmetikai intézete
 Budapest, VII., Erzsébet-körút 34. sz. I. emelet.

Zongora
 csodás, szép hangú, díófa, Hoffmann-féle kereszthúros, 33,000 koronáért eladó.
WAGNER,
 József-körút 15

Zozó
 szappant használ az igazi dáma!
 Kapható mindenütt! — Készíti:
HUNNIA GYÓGYTÁR, Bpest, VII., Erzsébet-körút 56.

A JÓ PAJTÁS
BENEDEK ELEK
GYERMEKUJSÁGA
 két nagyobb elbeszéléssel indul az új esztendőben.
 Az egyik: Rókáné ömlesztősága a forradalom alatt, a másik: A munka hőse. Amazt *Benedek Elek*, emezt *Lampérth Géza* írta.
 Szívet-lelket nemesítő történetek, mesék, versek, ismeretgazdagító olvasmányok valóságos kincsesháza a Jó Pajtás.
 Rendes munkatársai: *Ábrányi Emil, Váradi Antal, Vagha Gyula, Lampérth Géza, Feleki Sándor, Kürthy Emil, Avar Gyula, Mihályffyné Fái Lenke, Berényi Lászlóné, Tábori Kornél, Csanády Sándor, Kozma Imre, Székely Nándor, Benedek János* stb.
 Allandóan közöl a régi nagy magyar és idegen költőktől a gyermekifjúságnak való költeményeket.
 A JÓ PAJTÁS-t a Franklin-Társulat (Budapest, IV., Egyetem-utca 4.) adja ki.
 Előfizetési ára negyedévre 10 korona. Egyes szám ára egy korona. Mutatványszámot kívánatra ingyen küld a kiadóhivatal.

VASÁRNAPI UJSÁG

8. SZÁM. 1920. (67. ÉVFOLYAM.)
 SZERKESZTŐ: HOITSY PÁL
 BUDAPEST, ÁPRILIS HÓ 25.

Szerkesztőségi iroda: IV., Vármegye-utca 11.
 Kiadóhivatal: IV., Egyetem-utca 4.
 Előfizetési ára: a január—márcziusi évfolyamra 20 korona.
 Megjelenik havonta kétszer. — Egyes szám ára 3 korona.
 Külföldi előfizetésekhöz a postailag megállapított viteldíj is esatolandó.

A KORMÁNYZÓ A TÁBORI MISE ALATT.
 A KORMÁNYZÓ DEBRECZENBEN. — *Jelky Gyula* főlöltele.

KATICZABOGÁR

REGÉNY. — IRTA HAVAS ALISZ.

(Folytatás.)

Senki sem akadt Katón kívül, a ki a költői igazságszolgáltatás mellett tört volna pálcát.

Végül a tanár olyan kérdéseket tett, melyekkel szembeállította az életet és a költői alkotást, a növendékeknek összehasonlításokat és megkülönböztetéseket kellett tenniük. Lassanként Paulovits Póli s még néhány leány arra a meggyőződésre jutottak, hogy kell az igazságszolgáltatás, mások megmaradtak az ellenkezőnél, a vita mind hevesebb lett, a beszélni akarók alig tudták megvárni, hogy a beszélők befejezzék mondani-valójukat, a tanár is mindjobban megelémlélt, véleményét most sem árulta el, hanem erős logikával egymásba fonódó kérdései fokozatosan mind jobban összeroppantották az ellenvetéseket, lassan mind többen és többen fogadták el és fejtették ki azt, a mit Kató érzett, hogy az egységes kompozícióban kell igazságszolgáltatás, mely logikus következtetés a szereplők egyéniségének, cselekedeteinek.

De a leányok már rég elfelejtették, hogy azt Kató pedzette először, a ki a leghevesebb harczban nem vett részt. Most még azt kellett megállapítani, hogy az óra elején felolvasott rövid munkában, hogyan bánt el a költő teremtményeivel.

Ez már könnyen és hamarosan ment. — Csöngöttek.

— Ha e kérdésről dolgozatot írnának, — szólt a tanár úr, — a mi bizonytalan, és van valaki, a ki a többséggel ellentétes véleményt vall, bátran írhatja azt, sőt azt kell írnia, a mit gondol s ha jól írja meg s helyesen indokolja, épp oly elismeréssel lesznek írta, sőt tisztelem önállóságát, az természetes.

Vette a kalapját s kiment. A leányoknak egy csoportja körüllötte tolongott, körülötte maradt a folyosón is és felvillanyozva, nem éppen csendesen vetett fel különböző kérdéseket, talán az előbbi tárgyról, talán másról, talán komolyat, talán tréfásat; bizonyos, hogy lelkesek és vidámak voltak.

A többiek a folyosó ellenkező részén mozogtak, két jól megtermett gyermek egymást átkarolva, váltogatott lábbal ugrált, — a hogy az elemisták szoktak, — s így haladt a lépcső felé. Talán különös ez, „az irodalmi vita” után, de hiszen ez az első osztályban folyt le.

Egymásután kiszabadultak a többi osztályok, tarka, tömött csoportok nyüzsgöttek, zsongtak a folyosón.

— Menjünk arra, a hol Zsuzsikát láthatom, szólt Kató Lenkéhez.

IV.

Sötétedett. A sűrűkés-féher égálja halovány, de lefelé mind erősödő sárgába színesedett át, halk átmenettel lángolóba hajlott lent, egészen lent. Háttére volt a fák finom tollrajzának s az est mind sötétebbre árnyalta a képet. Az omlós, széteső homályban fehér ruhák villogtak, az intézeti leányok párosával, hármában vagy egész sorokban sétáltak, némelyek csendesen beszélgettek, mások magukat nótákat dúdoltak. Fehér tömeggé verődtek össze az öreg fákkal szegett udvaron, a sűrű lombos, vasácsos kert előtt, a vén falak feszesen fogták körül őket.

Most megjelenik egy világoskék blúzos nő, int, s a leányok csoportja lassan összehúzódik, mind kisebb, de sűrűbb lesz, aztán zűmmögve-zsongva szigetekre válik, négy kis szigetre, majd két-két sziget egyesül s rendben van a négyyszólamú ének. A közepe, kis üres helyen tornaszólam, most

szólik fel rá a karmester: Aranyossy Zsuzsanna.

Az emeleti folyosó nyitott ablakában fejek jelennek meg, alakok helyezkednek el ott, mint valami páholyban. A tantestület már összegyűlt, most hívják az ünnepeket. A szikár öreg úr zavartan, kissé reszketően jön, érzi, hogy sovány, száraz arcát vörösség futja el. Elengedné az egész, nagy hangulatot búcsuztatót, csak ne kellene nyugdíjba mennie, a megszokott napi munkából a gyöngyöző jövedelmű, tétova semmibe. Nini, hát már elment az élet... nagyon sietett...

Lampionok gyúlnak ki, tarka fényeket hullatva a főhérlányok rege.

Zsuzsa felémi kis karmesteri pálcáját, keze fehérsége megcsillan...

Gyöngéd pianóval indul az ének. Olyan, mintha Zsuzsa szemével és kezével gyűjtene, terelgetné a hangokat, pedig ez csak játék, a hangok mennek szépen, maguktól, betanultan.

Aztán Zsuzsa leszáll emelvényéről, eltűnik a szoprán-szigetben, elviszik a torna-zsámolyt, s magas, deli férfi lép felére. Olyan, mintha szobrász és festő a magyar férfítípus szép vonásaiból alkotta volna férfiszépséggé. Zendül a hangja ércesen, ábrándos melegen, eleinte tompított hűvvel, aztán mind szabadabb lángolással... A távozó öreg tanár kedvence nótája: Megállok a keresztúton... De kinek szól itt ez a dal? Öreg tanároknak nem szoktak így dalolni. Kinek szól hát? A leányoknak? Egy leánynak? Az életnek? Vagy talán a dal önmagának gyújt örömdalozati tüzet, rózsát szedve a lélek titokzatos öserdejében?

A leányok jólesőn belesüppednek a hallgatásba, csak a szemük ragyog ki belőle. A tarka színekhez, a gordonka-hanghoz a kora juniusi este illatait küldi a kertből s messzebből, a hegyek felől.

Mosoly derül az álmodozók arcán, mikor Kertész, a zenetanár azt éneki: Iczipiczi lábado nyomát csokolom... Elékezetükben hirtelen megjelenik az öreg tanár jókora pár cipője, a hogyan annyiszor látták a katedrán. Pajkos fénylen ragyognak egymásra a szemek. Csak Zsuzsa marad most komoly... Kató a homályban, a lampionok világánál is észreveszi ezt.

A gordonka-dal után megint a torna-zsámoly és megint a Zsuzsa karmesteri pálcája... de most frissebben lendül és a karének erőteljes forteban tör ki.

„Kítárom reszkető karom,
Ólmi földedet...”

És olyan határozatlan, nehéz, mélyről jövő fájdalommal: „Szülőttidben csatlakoztam... Végül mint egy nagy, erős vágyakozás:

„Hazám, hazám! Szegény magyar hazám!”

Fönt a „páholy” közönsége megmozdul. Valamit érez, valamit sejt, a mit nem is gondol, hogy ebben a sokat hallott iskolai dalban most valami más, valami több, valami soha nem hallott, megfoghatatlan rezgett, valami, a mit sem a szöveg, sem a dallam nem indokol eléggé.

Kertész tanár úr most hegedűjével lép elő... Lavotta szerelmét játssza... Ez is kedvence az öreg tanárnak. A muzsikos mosolygó nagy szeme lassan körüljár és szót vált minden kifejezőbb leányszemmel, és mert behelgő nézése egészen más, mint a megszokott férfipillantások, más a hatása is... A gyermekkor mennyország-meséinek hangulatára emlékeztet. Csak két leány látja másképp. Zsuzsa, a ki lázzal követi minden más leányhoz jutó tekintetét és Kató, a ki

szeretné elfogni útközben ezeket az eltévedt sugarakat és Zsuzsához irányítani, mert Zsuzsának boldognak kell lennie.

És Kertész tanár úr, a mig hosszú, vékony ujjával rezgeti a húrokat, úgy érzi, hogy itt most minden sűrített, hogy ez itt a kora nyár legmélyebb valója, erős esszenciája: a homályba belejátszó fényeknek, a hangokat körülölelő illatoknak forró harmoniájába befoglalat tömör leánycsoport megrezdülése, felvillanó álmokkal benépesült hallgatása.

És megakadt a tekintete Zsuzsán. Úgy tetszett neki, hogy a leány most szeretné belesendíteni a maga hangját az estbe és ez a dal nem volna olyan üvegszerűen tiszta, mint a többi. Ez remegőn, kifejeletlen, szinte asszonyosan tartalmas volna és ez a két sötét szem is más most, mint a többi lány, tudatlan-melegen visszamosolygó, ez akaratos csaknem gyűlölködő szerelmes.

És a hegedűs elfordult Zsuzsától, a ki olyan érthető, olyan ismerős volt ma este, már egészen olyan, mint a nők, a kik odakint élnék s a többi leányra figyelt, a fölnem nyílt lelkekre, a négy fal sűrített levegőjében álmat élkre, a titokzatosakra...

Zsuzsa nyugtalansága mind jobban nő, mikor felbomlik az ének s a sok fehér lány elszed, hogy más-más tantestületi tagot vegyen körül, mert mind lejönnek az emeletről. Az ünnepelet fáradt, korán visszavonul, lassan elfogynak a kedves epizódok, melyeket róla tudtak a növendékei s a kolégái. A hangulat mindjobban derül, mind szabadabb és szabadabb.

Kató csoportról-csoportra jár, de arra gondol, hogy itt a tanítási év vége, Zsuzsa elmegy innen, hogy is lesz a jövő év nélkül? Elmegy és még csak nem is boldog, ma este határozottan boldogtalan. Lenke Katóhoz jön s a maga kiválasztott IV. éveséről beszél. Most feljűk tart Iczu, a pártfogó III. éves, karonfogva Blankával és vidáman, de fontoskodva újságolja: még ma este sétálni fog magukkal Zsuzsa, tudja-e Kató? Csodálom, hogy még nincs magukkal, hiszen a zsuzsut még nem köszönte meg. Ilyenkor szokás az imádókkal sokáig sétálni, de hájt nem akar feltűnővé lenni, igaza van. Majd később, odafönt, mielőtt a hálóba megyünk...

— Azt hiszem, ma nem sétál velünk, felel Kató, — nem baj, majd holnap.

— A, gyerek, hogy gondolt olyat? nevet Iczu. Hogyne sétálna ma? Mikor a zsuzsut kapta, lehetetlen! Ez a szokás. Csak türelem.

Iczu figyelmeztette arra is a kis leányokat, hogy ilyenkor év végén, búcsuzóra zsuzsut szoktak átnyújtani az imádók. És erre válaszul jön a letegezés... De hát Zsuzsa ezt előbb tette. Iczu volt az is, a ki átnyújtotta a két ajándékot. A Blankáé értékesebb, szebb, mint a Katóé, ő a szülőktől, nagyapától, nagyanyától külön-külön szerzett pénzt, a nélkül, hogy az adakozók egymásról tudtak volna. Kató kevesebb pénzzel érte be s titokban restelkedik...

Zsuzsa még mindig nem keresi őket... Kertész tanár úr körül sokan vannak, ő kérdez, tréfál, kedveskedik, jelentéktelennek látszó kis leányokat választ ki a többi közül. És Zsuzsa? Egész évben őt becézte, mi ez? Bántani, izgatni akarja, vagy meg tud róla feledkezni? Zsuzsa szól hozzá, röviden, közömbösen felel s megint máshoz fordul...

Borzasztó!... Zsuzsa azonnal visszahúzódik, más csoport felé megy, a Marika nénihez!... Csak félig-meddig hallja, a mit ott beszélnek, hogy jövőre más rend lesz az internátusban, a tanítónők kiköltöznek onnan s helyettük nevelőnők jönnek, a kik tanítani

nem fognak, csak felügyelni... Az ebédet nem szabad majd öt perc alatt bekapni, a heteseknek nem szabad elszedni az asztalt, mikor még néhányan a második táll ételnél tartanak, nem kényszeríthetnek senkit, hogy a süteményt, vajás kenyeret, sült krumplit, vagy gyümölcsöt már a folyosón egye a tenyeréből. — Nyugodtan kell étkezni, meg kell javítani a konyhát, nem szabad sváb-bogarat főzni a levesbe, minden, minden másképp lesz...

Zsuzsa minduntalan a nevét hallja, mintha szólítanák, de nem... Megint tévedett. Marika néni mesél: Szigorúbb lesz a kimenő.

... Nem lehet felsőbb évessel vásárolni, unokabátyákkal bejönni, vagy velük „czuki”-ba járni...

— Mit bánjuk, mi lesz jövőre, súgja Joli Zsuzsának. — Elég nekünk, hogy tegnap délután ki tudtuk jutni és kirándulhatunk. Nekem Hollós meglehetősen tetszik. Vártán meg alaposan beléd gabalyodott.

— Nekem Szentimrey a fő, súgja Zsuzsa, erősen megszorítva Joli kezét.

— Ugyan, az a mafla, — felel Joli, — ekkor már otthagyták a csoportot, — azért, hogy a „szép ember”-rel jóba van.

— Azért! — löki ki foga közül a makacs szót Zsuzsa. És sapadtan, vad izgalommal látja, hogy mikor a nénik és a tanárok felvonulnak a lépcsőkhöz, a leányok sorfalában nem keresi őt Kertész tanár úr. Nem, egész nyugodtan, vidám-diadalmasan mosolyog s a fordulónál még egyszer visszanez egy kis babaszéru III. évesre, mivel egész este sokat foglalkozott, a kit eddig alig vettek észre.

— Czárt arca van, — állapítja meg Joli.

Köszöntik az irodalomtanárt, a mint elhalad előttük, de Zsuzsa daczosan félrekapja a fejét, nehogy olvasson az arcából.

A hálótermek folyosója már sötét, de a fölízgatott lányok még nem tudnak megnyugodni, a nagyoktól nem akarnak megválni a kicsik. Zsuzsa is ebred végre: Hol van Kató és Blanka? Éppen szembejönnek, de félre néznek, nehogy azt higye Zsuzsa, hogy sétálnia kell velük és megköszönnie... Kató jobban szeretné, ha az ő szerény kis ajándékáról szó sem esnék. De Zsuzsa határozottan hozzájuk lép, kedvesen karonragadja őket s nagy léptekkel indul.

Kató csak néz föl rá, egészen gyermeknek érzi magát s a szenvedélyes leányt egészen meglelt nőnek. Hogyan kívánhatná, hogy ez az érzésekben, lelkiéletben nála sokkal érettebb, előtte messze távolban járó nő bizalmas legyen hozzá, barátja, valódi barátja legyen neki, a ki mellette oly zöld kis leány? De a nagy Zsuzsa bizalma éppen most készült kitörni.

— Gyerekek, nagyon köszönöm az ajándékokat. Végtelenül jól esik a szeretet éppen ma, mikor... Kicsit megállt, aztán hevesen folytatta, magához szorítva Kató kar-

A TŰZÉREK ESKÜTÉTELE. — Takács Vincze felvétele.

ját. — A te zsuzsud zománcvirága és betűi azt mondják: Ne felejt! Ez meglesz, kis leány, erre számíthat. Felejteni nem tudok! A tieden Blanka — fordult a másik lánykához — nincsenek betűk, ugye, de azért ez is érthető. Amor a rubint-szívet kalapálja. A te kivánságod az én szívemre és Amorra czélez? Amorról nem sok dolgom lesz én nekem, azt hiszem. Ez a kicsi isten nem törődik velem. — Szomorúan mosolygott és a szeme olyan furcsán csillogott. Majd hirtelen megint vad keserűség váltotta fel szomorúságát: — Ide nézzetek! — s ki nyitotta a tenyerét, melyet eddig összehorított s megmutatta azt, a mit mostanig morzsolgatott, a zsebkendőjét. — Ez a mai estém! — A finom kis fehér kendő csupa rongy, mintha éles fogak marczangolták volna. Zsuzsa nőies, fehér, de azért kemény, szenvedélyes ujjainak művét bámulva és mezevarodva nézte Kató.

Ebben a percben Ida néni kitette lámpáját a folyosón álló kis asztalra s ezzel megvilágította a folyosón föllehullámzó tömeget. Hirtelen szétrebbentek, pillanat múlva egy nagy leány sem volt együtt kis rajongóval.

Blanka és Kató lehajtott fővel mentek a hálóba és szótlanul vetették meg ágyukat. Kató lelkét egészen különös részvét kavarta fel, nem az, mely kisebbíti a szájalom tárgyát, inkább csodálat és tisztelet volt ez a szenvedély iránt és lázadás volt mindenki ellen, a ki Zsuzsával szemben közömbös tud maradni. És valami jóleső kötelességérzés is

vegült belé: most, hogy ennyit elárult előtünk a titkos viharokból Zsuzsa, most mellette kell lennünk, föl kell derítenünk és minden szivességre kaphatóknak kell lennünk még inkább, mint azelőtt, mikor vídám volt Zsuzsa. — Így gondolta Kató, mielőtt elaludt.

Korán ébredt. Már első pillanatban észbe jutott minden, felült benne rögtön az a tiszteletteljes csodálat is a szenvedély iránt, melybe kissé belepillantható. Önmagát is szinte többnek érezte, mióta legalább tanuja volt egy „nagy” érzésnek. Sietve föltűzött. Blanka még aludt, egyedül ment hát a IV. évesek hálója felé. Még csak 6 óra, de a képesítőre készülők jókor kelnek. Jöttek is többen, de Zsuzsa csak 7/8-kor lépett ki halványkék pongyolában, melyben végtelen nagy leánynak látta őt Kató. Zsuzsa sapadt, nagyon sapadt, de sötét szeme egészen nyugodt, a mint rámosolyog Katóra s jó reggelt kíván.

— Jobban érzed magad? — kérdi a kis leány a beavatottnak meleg érdeklődésével hangjában.

— Köszönöm, egészen jól vagyok. Majd elfelejtettem, hogy kissé fáradt voltam az este. Kató megérezte, hogy Zsuzsa mit sem akar tudni arról a bizonyos beavatásról és vajjon csakugyan igaz volt ez az izgalmas jelenet, a hirtelenl megnyílt szenvedélyes lélek futó bizalma, vagy csak álmodta Kató? Ez a kékpongyolás, sapadt, de nyugodt, kedves, mosolygó tekintetű nő csak messze van tőle, ép oly messze, mint eddig.

(Folytatás következik.)

GOND!

Hét gyermek sorsából voltál Te kirakva
Szent glóriával az anyám homlokán
S azóta lehet álczád bármi tarka;
Oly jól mint én nem ismer senki tán.

Ismerlek én azóta száz alakban;
Bankár körme fölött mint lila lángot,
Mint néma, zöld fényt külvárosi salakban, —
Rongyban, selyemben leltem ezerszer látott.

S volt bennem Rólad mindig egy-két zsolttár,
Vig tömjénfüsttel üdvözölt szívem,
Mert selyemben, vagy rongyban, — de ragyogtál
Az élet tarka, szent színeiben.

De most, hogy gyerektől, aggtól, szeretőtől
Életre-halálra szeded a véres sarcot
S küszöbünk husvétii jelével nem törődöl:
Oly rútul egyforma, Gond, oly rút az arczod!

Be' megvetnélek, Gond, be' megvetnélek,
Mikor vad körmöd meleg szívemre csattan;
Mert miattad rothad el száz szépség, ezer lélek,
Ha így jössz el, — szint-vesztett, egy alakban!

Be' megvetnélek, a miért tiszta vágyak,
Hit, erő, s akarat ellen törzs pörül, —
Csak ne láttalak vón egyszer glóriának
Fistal anyám szent homloka körül.

Rozsnyai Vilmos.

A DEBRECENI TISZTIKAR ESKÜTÉTELE ÁPRILIS 11-ÉN.

A NEMZETI HADSEREG ESKÜTÉTELE DEBRECENZENBEN. — Jelfy Gyula felvétele.

A KORMÁNYZÓ A TÁBORI MISÉN.

A NEMZETI HADSEREG ESKÜTÉTELE A KORMÁNYZÓ ELŐTT A BUDAI VÉRMEZŐN.

„VALTRON” MOHÁN.

— Egyszázadik évforduló. —

Az őszszel volt száz esztendeje, hogy Fejér vármegye rendei Atlasként vállukra vették a magyar színészet ügyét és tartották, a míg bírták, hét egész évig, a míg aztán, hogy vége ne legyen, a vállára vette Abauj, a melyik megint addig éltette, a míg a jó budaiak nem vették gondozásba, a honnan már csak át kellett mennie a Dunán — s ott volt a pesti magyar színház, a mely rövidesen Nemzeti Színházzá lett.

A nemzeti színészet most száz esztendeje alkalmasint nyomtalanul szerte züllik, ha Székesfejerváron nem adnak neki otthont, s ebben az otthonban nem istápolják sok szeretettel és eltagadhatatlan hozzáértéssel. Az a hét esztendő dicsősége a magyar nemzeti színészetnek, olyat nyújtott ez alatt, a miről az idegenek is csodálattal irtak.

Fényes sikerek láncolata ez a sor esztendő. De e sikereket ne méltóztassék kassza-sikereknek gondolni. Ha kezdetben azok voltak is, hamarosan megszűntek azok lenni és csupán az erkölcsi sikerekben maradt meg az a fényesség. A megnyitás után nem pergett le az idő homokóráján egy esztendőre való por sem és a székesfejvári teatristáknak trükkökön kellett jártni az eszüket, hogy anyagi sikert is csiholjanak ki a művészetükből.

Egy ilyen trükk volt az, a mikor Möller Henrik Ferdinánd német-írónak *Gróf Valtron* vagy a *szubordináció* című tábori néző-játékát adták Mohán a „savanyú kútnál,” az isten szabad ege alatt — 1819 aug. 15-én.

A fejérvári színjátszó Társaság az ország legjobb társulata volt. Igaz, hogy voltak akkor más társulatoknál is kitünő színészek, de ilyen társaság több nem volt. Köztük volt mindjárt *Kántorné-Engelhardt Anna*, egy ideig *Déryné*, itt volt a szép *Balogné, Murányiné*, a kit kiváló színésznőnek mondanak, a férfiak között *Szilágyi Pál, Kőszeghy, Horváth József, Kátz Pál* meg *Farkas János*, vendégeikül pedig minduntalan jött egy-egy kitünőség valahonnan. Előadásai rendezés és összejáték dolgában pompásak voltak, úgy, hogy minden koczkázat nélkül megtehetette a társulat, hogy Pestre ment, a hol a német műszának császári pénzzen épített remek csarnokában lépett fel s nem volt okuk szegyelni magukat a kitünő pesti német teatristák előtt.

A szabad ég alatt rendezett előadások akkor elég gyakoriak voltak. A magyar szí-

nészet különböző okoknál fogva hű másolata volt a német színészeknek, s az is gyakran invitálta a p. t. publicumot a szabadban elrendezett színpad elé. Tudjuk, hogy Goethe weimari színházi igazgatósága alatt szintén gyakran rendezett a „Freilicht-vorstellungot,” a mi az akkori idők kedves, meleg hangulatának oly nagyon megfelelt. De rendeztek ilyent mindenféle, mint a hogy manapság is van itt-ott ilyen előadás. (Magyarországon az utolsót tudunkkal Nagyváradon rendezték Jászai Mari iniciatívájából, előadván Sophokles *Elektráját*. 1897 augusztus 16.)

A szabadban való előadásra különösen kínálkozik Möller ötfelvonásos drámája, a *Gróf Valtron*. Ez táborban játszik, künn a messze vidéken. A tisztáson, a melyen sátrakat vertek; az egész darab a nyílt nagy perspektívára van írva, s a mennyiben zárt helyen játszik, az csak a sátor...

Persze — ennek a darabnak a színre hozásához igen sok minden kell.

Már magában véve a szabadéglatti előadás sok követelménnyel lép fel. Alkalmas darab kell hozzá, meg aztán kell egy rendkívül agilis rendező, a ki nem csupán sok tudással, de bizonyos szellemességgel vesse bele magát a rendezés munkájába. Jó, alkalmas hely kell hozzá úgy a színjátszó, valamint a közönség számára. Rendesen kell egy mecenás is, a ki szívesen adjon helyet az előadásra és ne sajnálja a kertje gyepét a t. közönségtől, a mely azt letapoossa. Kell hozzá jó idő, verőfényes szép nap, zivatartmentes. Kell hozzá gazdag ruhátár, a melynek kincseiről ne sirjon le a nagy színpadi múlt, mert azok a jelmezek, a melyek jők az esti előadás rivalda világításában, nem lesznek jők a napfényben. De a *Gróf Valtron* előadásához még egyéb is kellett. Kellott hozzá egy kis hadsereg, nem statisztákból, kóristákból álló néhány száznyi hadsereg, de fegyelmezett katonai alakulat, lovas és gyalogos, teljes hadi fegyverzetben, olyan, a mely a katonai fogásokban tökéletesen otthon van...

Ezt a darabot előadni a fejérvári színészeknek nem volt nehéz dolog.

Volt először egy mecenásuk, *Bajzáth György* (később báró lett), dúsgazdag földesúr, a ki a megyénél is viselt tisztséget (Al-jegyző volt!) s a társulatnál „A” Játék színi Dekorációk Fő-igazgatója”-ként szerepelt. A díszleteket maga festé bámulatos ügyességgel s a társulatnak igazi jótévedője volt. *Bajzáth Moha* földesura, a kastélyát övező parkot megnyitatta erre az alkalomra.

Maga kereste ki az alkalmas helyet s azt maga rendezte el színpadul: roppant élő fákkal vagy kétszáz öl széles és négyszáz öl hosszú tisztást szabott körül, a melyen úgynevezett perspektív és oldal-kijáratokat nyitott, míg a háttérben várfalakot emelt nagy mozsarakkal, a melyeket az uradalom egykori pattantyús kovácsa sütogetett el nagy buzgalommal. A jelmezek ennél az új társulatnál mind újak, szépek voltak. Véletlenül azon az augusztusi vasárnapon gyönyörű napsütős idő volt. Az égen csak egy kóbor felhő sem kóválygott. Volt aztán — katonaság is. Ez idétt Székesfejvárt a Nostiz chevaulegers ezred egy százada s a Hiller-geyalgezered egy zászlóalja feküdt, ezek s a vármegye nyolcz lovashajduja, jó isten tudja mennyi pandurja mind ott volt — játszani. A hadsereget aztán vezérelte egy talpraesett huszárgyerek, a ki a Lichtenstein (7-es) huszárokkal járt Napoleon ellen annak idején — s a kit nagybátyja, a jeles Kelemen László, az első magyar színigazgató lelkesítő példája ragadott magával és színész lett. Ez *Szilágyi Pál* volt, később a Nemzeti Színháznak kiváló tagja, a kiről Vörösmarty írja: Nem volt soha a darab hőse, — de ha játszott, mindég hőse volt az előadásnak.

Szilágyi Pál vette át az „egész haderő” felett a parancsnokságot. Ő gondoskodott arról, hogy az előadáson felvonuló katonaság miben se szenvedjen szükségét, és hogy az előadásban minden katonai szereplés összevágó legyen.

A darab, a melyet színészeink játszottak, valóban arra való volt, hogy szabad ég alatt játszassék. Künn játszik „egy tábori szálláson vagy Lageren”, a mint a szövegekön mondja. Minden felvonását olyan díszlet közt játszták, a melyet vagy maga a természet adott, vagy ott kellett s lehetett felállítani.

Az első felvonás díszlete ez:

Egy vendéglő vagy Traktér sátor-asztalokkal és székekkel rakva. Vasztvort Hadnagy egy asztalnál ülven, egy pohár bor, és valamely felszedelt petyenye vagyon előtte, mellyből eszik s iszik. Ville Hadnagy fel-s alá sétál.

A második felvonás:

Az Obersternek sátora telle tábori székekkel s asztalokkal.

A harmadik felvonás:

Minden felől egy Lager. A' Regimentnek Frontja előtt ki vagyon állítva a' Fahnewacht (Zászlóknál való strázsa) minden hozzá tartozandó hadi készülettel. Jobbról egy tiszt-sátor. Egynehány ruttából álló emberek láttatnak jönni. A többi pedig már állanak. Az Adjutant meg-állítja és Komandérozza, a' mint illik. Azután két dobos jön, és az ő rendelkezésére két dobot egymásra tesznek.

A negyedik felvonás:

A Regiment frontja előtt. a' dobok, fegyverek, zászlók és Fahnewakt. Oldalaslag látszanak az előbbi Tiszt-sátorok. A' srankhoz komandérozottat Gefrátereknek fegyverek a' földön fekszenek; két strázsa mellettek. Négy strázsa azon sátor körül, a' mellyben Valtron vagyon, ki is, mihelyt valamennyire előre jön, körben fogják őtet. Az executiót vezető Tiszt hátul sétálgat. A' Profosz is jelen vagyon. A Káplár és Profosz nem meszse vannak.

Az ötödik felvonásban:

A' néző-hely jobbról vagyon szabad helyen. Balról a' Lager.

Ebből sejtethető, hogy mivel járult a természet ehhez az előadáshoz. Ebbe a keretbe be lehetett illeszteni a fejérvári svalizsereket, meg gyalogosokat. Azok a színpadot tevő tisztáknak igazi tábori életet adtak s hogy a közönség még egyéb tetszetős örömhöz is jusson, felvonások között, a míg a sátrakat felállították, a katonák *Szilágyi Pál* vezénylete alatt gyakorlatokat mutattak be.

Maga az előadás — olyan kitünő színészek játéka által — kitünő lehetett. Valtron grófnét, a ki a harmadik felvonásban négy fogaton — (régí pár száz esztendő

batár volt fullajtárokka s elől kürtössel) — érkezett a Lagerba — *Kántorné-Engelhardt Anna*, a magyar heroinák eme legelsője játszotta. Valtront *Kőszeghy*, a vidék és Pest-Buda kedvencz hősszínésze. Orzsit, a grófné szobalányát a szép *Balog Istvánné*, Tengler Erzsébet alakította...

Maga a darab — valljuk meg — hihetetlen bárgyúság. Olyan igazi XVIII-dik „századvégi” dráma. Az ember testbe szorult anyagi jóság az emberi gyengeség miatt szenved őt felvonáson át, míg nem felszabadul s a hős — minden jóhoz hozzá jut, a mit csak egy ősi drámaíró a hősnének ki-mérhetett.

Bármilyen bárgyú volt is a darab — de tetszett.

Kántorné hatalmas művészete, a mely úgy a tragikai, mint a komikai szerepekben utólréhetetlen volt — itt is teljes egészében nyilvánult meg. Ma megérthetetlen például, miként lehetett nagyszerű egy színésznő, a kinek a szerző ilyen mondást ad a szájába:

GRÓFNÉ:

Hát micsoda az? Az Urnak szemei könyvel tettek. És miért?

KRONENBURG:

Nagyságod férjének dicsőséges érdemeire való nézve.

GRÓFNÉ:

Ez betses tisztelet-tétel. Köszönöm az Urnak. (*Meghajítja magát, és kezével egy tsokot vetett neki*.) Nem felejtekem el róla. Nohát Uram Bátyám! — ha ha, majd a' Regulamentum ellen vétettem volna, Oberster Uram! légyen az a szerentsém megtudni, hogy Valtron Kapitány mitsoda helyre vagyon komandolva? Jól vagyon-e így a Regulamentum szerént? Ha ha hal! Vagy talán még nehezebb elválasztani a komikumtól a grófné azon szavait, a melyeket Vinter hadnagyhoz intéz, a ki kisérő-jűl ajánlkozik:

Nohát menjünk — Az Urat mátol fogva ötsémnek nevezem. (*Meg-szemleli Valtront gondolkodóképpen, így szóll:*) Az én életem és az én lelkemnek boldogsága a' te kezdedben áll — Ha te az én viszsza-jövelelemig oda lészel (értsd: meghalsz), tehát a' kétségbenvaló-esés leszsz az én 'soldom. — Már értel engemet — — —

Ilyeneket kellett a száz esztendő előtti Jászainak elmondania — és elmondotta úgy, hogy közönsége tombolt a lelkesedéstől s a külföldi lapok levelezője azt írta róla, hogy

A LEGÉNYSÉG ESKÜTÉTELE.

A NEMZETI HADSEREG ESKÜTÉTELE A KORMÁNYZÓ ELŐTT A BUDAI VÉRMEZŐN.

A TISZTEK ESKÜTÉTELE.

korának legnagyobb színésznője: Schröder-Devrient asszony semmivel sem áll előbb, mint ő.

Az előadásról *Szilágyi Pálnak* nagyon érdekes feljegyzései maradtak, a melyből közöljük ezt a részt:

„Délben a mohai nagyvendéglőben ebédelünk, ebed után már gyűlt a nép, három órátké kezdve a fogatok távol vidékről is, u. m. Pest, Fehér, Zala, Veszprém, Komárom, Győr, sőt még Somogy megyéből és Tolnából is. Nem volt azért semmi zavar, mert a programban meg volt jelölve a fogatok jötte, állása és menete, ezzel megyei esküdt volt megbízva néhány hajdúval. A nézőhely három részre volt osztva, u. m. párnás székek, mint zárt jegyes, első helyi ülő-padok és második hely külön bejáratú. Jegyeket már két héttel előbb lehetett váltani a pénztárnok, rendező vagy ellenőrnél; Mohán pedig a nézőhely szélessége végett kétoldalt mind a három helyre,

azonfelül az utolsó hely külön volt. Az első két helyen a pénz a rendező és a pénztárnok, a ki a rendező felesége volt — az utolsó helyre egy becsületes régi írnok a megvétől.

„Folyt a játék nagy meglepedésére a közönségnek minden hiba nélkül, az utolsó felvonásban csata fejlődött, a vár röppentyűkkel (mint bombák) lövetett, végre rohammal bevétel, s az egészet, midőn alkonyodott, a vár égése nagy tűzijátékkal fejezte be. Játék után estély, estély után bál keletkezett s oly kedélyes társalgás, mely virradatig tartott; az igazgatónak (*Kolcsary Pál* táblabíró) különös jó kedve volt, meglehet a nagy jövedelem okozta, — de másnap a számadás végeztével elállt a szava, — ugyanis az öreg írnok az utolsó helyen bejött pénzzel még azon estve hazament Fejérvárra s másnap reggel kézbe is szolgáltatva bevételét a megyei pénztárnoknak, mely tett 900 és néhány forintot s így a rendező ezt nem controlizálhatta, az első pénztárnok controlizálva adta be számadását, mely összesen tett — 400 s néhány forintot.

„Hogy lehessen az? — kiált bámulában az igazgató, mikor csupán zártszék 800 volt s még nem is vala elég, két forinttal tesz 1600-at, első hely zsúfolva, sőt még az utolsó helyre is adott el jegyeket, sőt hat annyi közönség volt az első helyen, mint az utolsó 30 kros helyen? Hiszen, ha minden fogatra csak egy forint esnék is, többnek kellene lennie!

„A pénztárnok bebizonyította hiteles számadását az ellenőrről, az ellenőr a rendezővel, a rendező a más kettővel — — így ment füstbe a remény, hogy a deficit hatszorosan fedezve lesz.

„A rendező nemsokára el is hagyta Fejérvárt, mert nem ellenőrködhetett többé, element családotól Bihar megyébe új forrást keresendő, hol megérkezve először is — házat vett.”

Az egykori kassza-protocolum szerint az előadás jövedelme 1003 forint 2 krajczár volt a társulat részére, a pénzkezelők részére egy ház — Biharországban — — —

Rexa Dezső.

A KARRIER.

Elbeszélés. — Irta Kürthy György.

I.

Kovács Elemér főhadnagynak szédületes katonai jövőt jósoltak nemcsak a barátai, de a följobbalói, sőt a vele egy rangsorban lévő tisztiek is.

Huszonegy és fél esztendő korában kapta meg a második aranycsillagot és még nem volt huszonhárom éves, a mikor a bécsi kriegsschulába vezényelték, a hová tudvalevőleg nagyon nehéz bejutni, de még sokkal nehezebb a vizsgákat letenni és vezérkari századosként kikerülni belőle, hacsak nem mágnás (lehetőleg osztrák vagy cseh mágnás) az illető, vagy ha az apja nem generális, végül ha nincs legalább is egy főhercegi protektora.

Nos Kovács Elemér egyik kellekkel sem rendelkezett. Egyszerű, nem is nemes magyar családból származó fiatalember volt, a mikor a Ludoviczeumot elvégezte és az ezredéhez került, valahova az alföldre. Pontos, lelkiismeretes és lelkes katona volt; tiszteltteljes és engedelmes, de nem stréber a följobbalóival szemben, szigorú, de igazságos az alárendeltjei előtt; sőt szolgálton kívül segítette és biztatta a bakáit; leveleket is írt néha helyettük és a kis zsoldjából olykor juttatott is egyik-másik szegényebb fiúnak.

A társaságban pedig egyszerűen imádták. A legjobb pajtás és a legjobb mulató cimborája volt a fehér és zöld asztalok mellett; a nők körében pedig a legszívesebben látott tennisz- és táncpartner. A mellett csinos, úgynevezett snájdig megjelenés, pompás lovas, nagyszerű evezős, sőt — ha kellett — igen kellemesen énekelt és hasznavehetően játszotta a zongorán, mint naturalista, a magyar nótákat és divatos valczérokat a talp alá, bár a nők szívesebben vették, ha a szupé-csárdás és boszton alkalmával (a különöző steppek és trottok akkor még nem születtek meg) inkább a parketten ragyogtatta a tudását, mint a billentyűkön.

Egyszóval minta-gyerek volt ez a ragyogó tiszt, ez az élettől kicsattanó, mindig vidám és mindig pontos, mindig kedves fiatal fiú. Már szinte természetellenes volt az a tény is, hogy nem volt ellensége, hanem hogy mindenki egyformán szerette, becsülte és dédelgette, az ezredesétől kezdve a puczerjáig és az ezredese családjától kezdve a cigánybanda klarinétosáig.

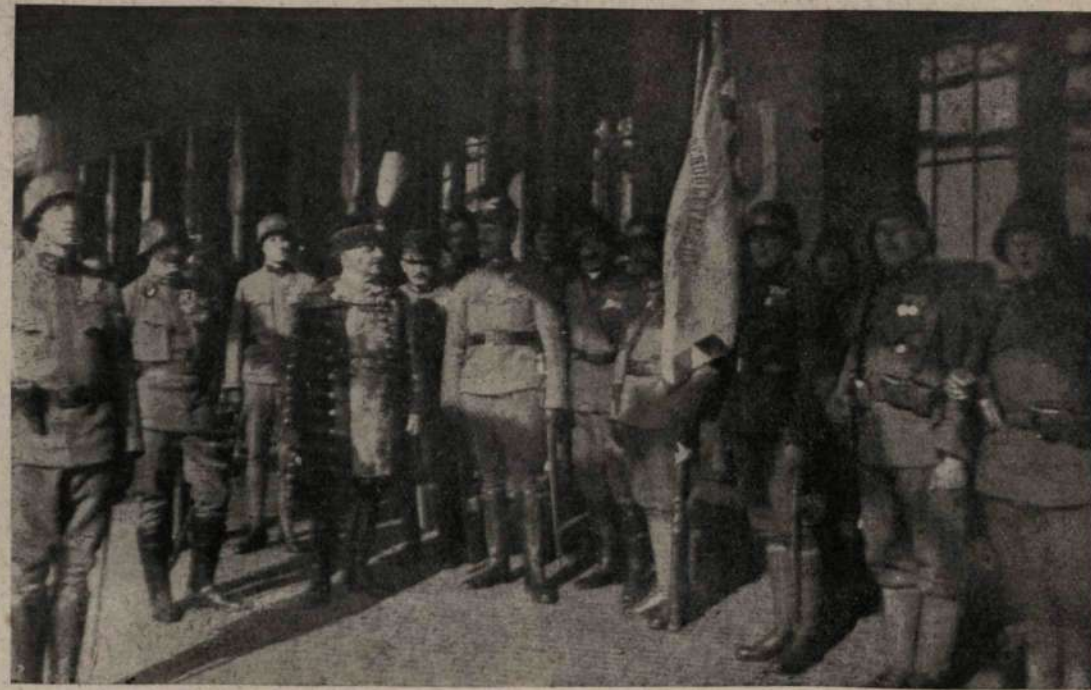
Apró fizetéséből pedig kijött urasan, pedig részt vett minden mulatságon, „mitmacholt” minden kártyacsatát és ivászatot, sőt — a beavatottak szerint — már is egész csinos könyvtárt vásárolt magának össze, a melyben képviselve voltak nemcsak a katonai szakírók, de Shakespeare, Molière és Goethe eredetiben (mert ez a csodaember, ez a tökély-automata még arra is ráért, hogy saját szorgalmából három nyelvet tanuljon meg négy év alatt), továbbá természettudományi és bölcsészeti autorok és a többi.

Hogy hogy csinálta, azt senki sem tudta pontosan, csupán sejteni lehetett, hogy bizonyos mellékjövendelmei lehetnek. Talán a hadseregben nem szokatlan lócsizárokodást űzte titokban, de némelyek szerint a katonai térképészeti intézetnek dolgozott féljézsakákon át, bezárkózva a kis szobájába, fásztó és hajszálfinom, unalmas rajzokat készítve és a nyugalomnak szánt időt megrabolva.

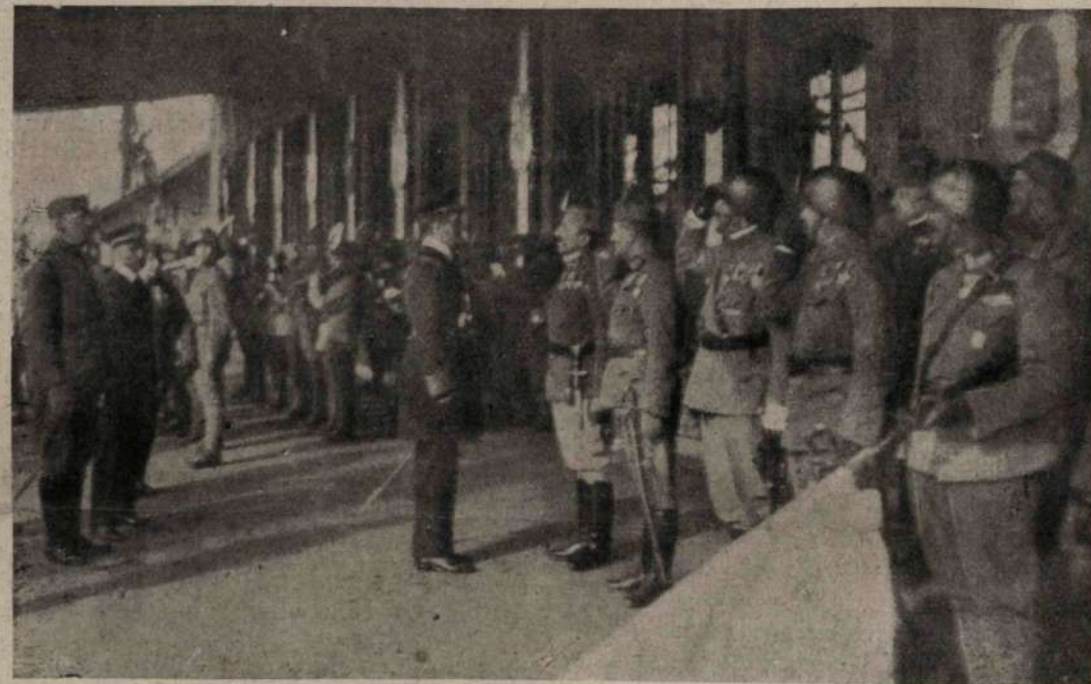
Az azonban tény, hogy senki soha nem látta se fáradtnak, se kedvetlennek, se betegnek, akár a Tagwachte keltette is fel a mulatságból, akár hajnali gyakorlatra kellett indulnia még a sötétben.

*

Egyhangú volt tehát a vélemény, hogy Kovács Elemér, a hadiskolába vezényelt cs. és kir. főhadnagy, miután utolsó vizsgáját kitüntetéssel letette és rá egy hónappal mint vezérkari kapitány megkapta az új beosztását (ezúttal Sopronba), óriási kariert fog befutni, még pedig záros határidőn belül. Még háborúnak se kell közbejönni — mondogatták — és harmincznyolcz éves ko-

A KORMÁNYZÓ FOGADTATÁSÁRA MEGJELT VASÍ EZRED DÍSZSZÁZADA. Az előtérben Szomjas Gusztáv kormánybiztos, mellette báró Lehár Antal hádosztályparancsnok.

A KORMÁNYZÓ A DÍSZSZÁZAD JELENTÉSÉT FOGADJA.

DISZRUHÁS LÁNYOK VIRÁGBOKRÉTAKKAL VÁRJÁK A KORMÁNYZÓT.

A KORMÁNYZÓ DEBRECZENBEN. — Jelfy Gyula felvételei.

rában ezredes lesz, negyven-negyvenegy évvel pedig megkapja a vörös lampaszt és talán még őszülni se kezd, mire az excellenciatitulus jár majd ki neki. Hát még ha jól házasodik! Pedig az ilyen ember minden újjára tiz nagyszerű parti közül válogathat.

Minden anya boldog lehet, ha a lányát egy ilyen minta-férfire bízhatja...

II.

Kovács Elemér, vadonatúj sötétzöld attilájában, három aranycsillagával és a su-

A KORMÁNYZÓTÓL ÁTVESZIK A BOKRÉTÁKAT.

A KORMÁNYZÓ SZOMJAS GUSZTÁV KORMÁNYBIZTOSSEL ÉS MAGASHÁZY SZÁZADOS SZÁRNYSEGÉDDEL A VÁROS DISZHINTÓJÁN.

AZ ENTENTE-MISSZIÓ TAGJAI AZ ÜNNEPÉLYEN.

A KORMÁNYZÓ DEBRECZENBEN. — Jelfy Gyula felvételei.

gárzó huszonöt évvel bevonult a kis tudai városba. A garnizonban, de magában a soproni társaságban is bizonyos legendás hír előzte meg, olyanféle, mint a milyen a nagy zongoraművészeket, vagy népszerű demagóg-képviselőket szokta megelőzni. Ennél-

fogva némi bizalmatlankodást kellett legyőznie, a mi felerészben a hiteltelenségből, felerészben a kollegiális irigységből tevődött össze. De Kovács játszva, lényének egyszerű és természetes közvetlenségével birt le minden előítéletet és elfogultságot, a mivel fo-

gadták. Két hét múlva ép olyan általános kedvence volt a tisztikarnak, mint a kisvárosi haute-voleének, a mi annál is inkább csodálatraméltó, mert a csapattisztek a velük született irigységgel és rosszindulatú gúnynyal szokták gyűlölni a szerintük igazságtalanul és érdemtellenül a vezérkarba bejutott bajtársaikat.

De ez a csuda is megtörtént. Kovács canterben győzött és alig volt ideje bármihez is; majd szétszaggatták a különféle jótékonyági egyesületek, piknikiek, majálisok, bálók, kirándulások, concours hippique-nek rendezői; a város aranyifjusága (a mely azonnal megtette bálványának), a leányos mamák elszánt gárdája (a melynek minden tagja mint a prezumtiv vót udvarolta őt körül), sőt a hadsereg lovasított egyedei is, a kik közül nem igen akadt olyan, a ki hétágonál kisebb koronát viselt volna a mandzsetta-gombjain.

Kovácsal volt tele a város. Még a sajtó is ünnepelte a maga módja szerint. Pedig ez a legnagyobb szó, ha ismerjük azt a feszült és állandóan barátságatlan viszonyt, a melyben ez a két nagyhatalom (az újságírók és a katonák) emberemlékezet óta egymással szemben áll.

Szinte egy ünnepezt mozzinész népszerűségére kezdett már emelkedni a fess Kovács kapitány és egy tüneményes és biztosnak látszó életútja lépcsőit járta könnyedén, biztosan és mosolyogva, a mikor egy váratlan eset jött közbe.

III.

Farsangban történt. A tiszti bál óriási apparátussal rendezett eseménye összehozta a város egész intelligenciáját, sőt előkelőségét. A fiatal leányok már hetekkel előbb készültek az eseményezésbe menő nagy estre; pesti, de főleg bécsi divatlapokban böngésztek, varrattak és varrtak, próbáltak és izgultak, felfordították a házat és gyötörték a mamájukat. De nem kisebb, bár palástoltabb izgalomban égett a fiatal, még tánczó asszonykák arca is. Sőt a hímnemű fiatalság is ki akart tenni magáért; nem szeretett volna elegancia dolgában a tisztiek mögött maradni. Készültek az új frakkok és eszkarpenék, vevődtek a finom selyemharisnyák és battiszt csokor-nyakkendők, kreáltattak a gomblyuk-csokrok és „egyéni” frizurák... Szóval Sopron lángban égett.

A nagy nap végre megérkezett. Felvultak a lady-patronessék méltóságos, sőt mama-toilette-jelkben, rendjeles és aranygalléros férjeik oldalán. Megjelent a kúriai tanácselnök tisztos alakja, a főgimnáziumi igazgató tekintélyes figurája, sőt az al- és főispán is, táborkarával és családjával, végül az összes tisztiek és hivatalnokok, feleségstől és leányostól, hogy ne is szóljunk a táncos gárda ifjú attilás, waffenrokkos és frakkos csoportjáról.

A bál a legmagasabb jókedv jegyében, a legkitünőbb hangulatban folyt le. A város első bandája húzta és a vacsoráig nem is történt még a legcsekélyebb összeszólalkozás sem.

A vacsora után azonban váratlanul lecsapott a derült égből a villám. (Azt hiszem, így szokták jellemezni az ilyesmit.)

Kovács, az éj hallgatóságos hőse, a ki egyformán kedves és szeretetreméltó volt minden nővel szemben és egyformán nem udvarolt egyiknek sem, a második négyes előtt körülhézett. Tudvalevőleg ez az a tánc, a melyik nyílt szerelmi vallomás-számba megy, már évtizedek óta. Titkos szerelmesek halk vallomása, egyetérző szívek dobbanása, a megértés némán harsogó himnusza ez a tánc, hallgatag, de általános beismerése egy plátóilag bimbózó, vagy hevesen tomboló szerelemnek.

És ezért nem gondoskodott idejekorán táncosnőről Kovács. Mivel nem volt lekötve és nem is akart — egyelőre — lekötve lenni. Nem érdeklődött senki iránt. Rá sem ért.

De most körülhézett. Mint szolgálatkész és jónevelésű fiú a petrezselymet áruló hölgyek frontja felé tartott, a hol már alig ült egy-egy férjes asszony.

És ekkor észrevette Wanicsék bakaórnagy

A MINISZTER SZEMLÉT TART A VASI EZRED 2-İK ZÁSZLÓALJA FÖLÖTT HAJDUSZOBOSZLÓN.

SOÓS KÁROLY HONVÉDELMI MINISZTER SZEMLEUTJA A TIZSÁNTÚL.
Jelky Gyula felvétele.

feleségének kéro szemeit. Az 6rnagy 6reg, megcsontosodott, begyepesedett k. u. k. ka-
tona volt, az asszony fiatal 6s hiu menyecske. Talan belehalt volna abba a sz6-
nyenbe, hogy a tisztibal m6sodik negyestet 6lve, a legyez6je m6g6l kell v6gign6znie.

Az ura k6nn 6lt valamelyik k6l6nszoba egyik k6rtyaasztaln6l 6s p6kert j6tszott.

A cig6ny m6r a beharangoz6t h6zta 6s a rendez6 m6r harsogott, a mikor a f6le-czim-
p6j6g kipirult menyecske m6g mindig ott 6lt a fal melletti b6rsnyapadon.

Ekkor lejtett hozz6 Kov6cs. Eleg6nsan 6s ruganyosan. 6s felk6rte.

A megk6nyebb6l6s s6haja szakadt fel Wanicsekne lelk6b6l. El nem titkolhat6 boldogs6ggal bizczenfette meg a fej6t 6s a n6gyes megkez6d6tt.

A harmadik figur6n6l l6p6tt be a terembe — egészen v6ratlanul — az 6rnagy.

6gynevezett sasszeme azonnal a feles6g6t kereste 6s a mikor Kov6cs karj6n l6tta meg, a szem6ld6ke 6sszer6ncz6l6d6tt, az ajk6t v6konyra harapta 6s mer6en n6zett maga el6.

A t6ncznak — egy meglehet6s 6r6lt 6s hossz6 „colonne”-nal — v6ge volt 6s az 6rnagy, osztentative 6s el nem titkolt rosszkedvvel, kar6nfogta a feles6g6t 6s hazament, gyorsan 6s 6lt6nos felt6n6st keltve.

Ezt mindenki 6szrevette, de senki se 6rtette meg. Csup6n azt 6reztek, hogy itt valami t6rt6nt. Valami, a mi nincs m6g bef6jezve; a minek m6g folytat6sa is lesz.

Letts.

IV.

A b6l hangulata, valami ki nem mondott szenz6ci6 hat6sa alatt, hirtelen egészen megv6ltozott. Mindenki idegesebb 6s sz6tlanabb lett. Sz6rakozottan felelgettek az emberek egym6snak 6s t6tov6n, nem6n n6ztek maguk el6 a leh6grebb besz6l6k.

Maga Kov6cs is 6rzett valami természetellenest, b6r nem tudta, hogy mi6rt. Nem 6rezte mag6t a legkevebb6 sem hib6snak, de 6rezte azt, hogy m6svalaki hib6snak, s6t v6tkesnek tartja 6t. Ett6l kiss6 k6z6kkent a szokott nyugodts6g6b6l, a mi viszont azt eredm6nyezte, hogy fokozta, mesters6gesen t6pl6lta a j6kedv6t. Nehogy 6sreveg6k rajta a kellemetlen bels6 benyom6st, elhitette a t6rsas6ggal, hogy semmi se t6rt6nt 6s hogy 6 most 6ppen olyan gondtalan nyugodt 6s vig, mint b6rmikor. Ezt ugyan senki sem hitte el, de szivesen b6le hagyt6k magukat vinni a duhaj hangulatba, 6gy, hogy reggelre m6r szinte forrott 6s l6ngolt a b6lterem a kipirult arcok, a csillog6 szemek, a hadakoz6 kezek, a hangos sz6jak, a mosolyg6sok, a pezsg6 v6r chaosz6t6l... Soha b6l 6gy m6g nem siker6lt Sopronban

A h6v6s, k6k-dereng6s6 hajnalban azut6n mindenki t6bb6-kevebb6 mag6hoz t6rt. A borzong6s-diderg6s hazat6r6s kij6zanodott pilanataiban mindenki 6rezte, hogy a j6kedv, a hangulat, a siker, a mulat6s csak talmi volt, olyanfajta egy norm6lis b6li 6jhez k6pest, mint egy rosszabb m6rk6s pezsg6 az 6-tokajhoz viszonyitva. Pezsg6tt, durrogott, k6bitott; sustorgott-forrott 6s k6pr6ztatott, de katzenjammer lett a v6ge.

6s mindenki 6gy b6jt bele a meleg, puha 6gy6ba, hogy „m6jd ezut6n k6vetkezik a feketeleves.” Hom6lyosan 6reztek, hogy k6vetkezik valami; valami 6rth6tetlen 6s v6ratlan, mindenestre kisz6mthatalan dolog. 6s titokban mindenki 6r6lt neki, hogy ez a rejtelmes j6v6 nem 6t 6rnti.

6s ezzel a j6 6rz6ssel mer6lt k6bulst fej6k m6ly 6lomba.

A b6l ut6ni d6lel6tt6n az ezrediroda rideg falai k6z6tt 6gy sz6l6tt az ezredes Kov6cshoz:
— Az 6jjel kiss6 elhamarkodtad a dolgot...
— Nem 6rtem, ezredes 6r — felelt Kov6cs.
— Na, 6gy 6rtem, az 6rnagynev6l.
— ?!

— Hisz tud6s: a m6sodik negyest, sat6bbi.
Kov6cs csod6lkoz6 arczczal, de k6teles tisztel6ttel meredt f6ljebbval6ja arcz6ba, a ki azonban r6t6rt valami hivatalos 6gyre 6s a megkez6dett t6ma 6gy abbamaradt.

D6lben, a k6v6h6zban, szilv6rium mellett Neumayer kapit6ny fordult Kov6cshoz:
— Te, mit k6t6sz ki azzal a v6n csonttal, Bruder?! Tudod, hogy az 6reg Wanicsek olyan felt6keny, mint J6g6, vagy hogy hiv6jk azt az angol sz6n6szt?...
— Othell6t akarsz mondani?
— Na ja! k6l6nben wurst! Sz6val, minek provok6lsz f6l6sleges iz6ket? Az 6reg hep-
ci6zk6dni fog... M6r els6 percet6l kezdve rossz szemmel n6zett. Valami r6geszme folyt6n a fej6be vette, hogy te fogod az 6 dr6ga Eveling6t elcs6bitani...
— 6n — — ?!
— Na hiszen tudom, hogy ez egy capricze! De h6t sz6molni kell a bogaraival. Nem is tudt6d? Nah6t most tud6s... H6sz 6v van k6z6t6k. Az 6reg 6tven, az asszony harmincz... 6rth6t6.

— De hiszen 6n csak udvariass6g6b6l — —
— Tudom-tudom. Mi valamennyien tudjuk. Csakhogy ezt 6pen 6 neki nem lehet megmagy6raz6ni.

— H6t most mit csin6l6k?
— Tyhja! Tan6csot adni igaz6n bajos... 6n azonban azt hiszem, hogyha elmenne hozz6juk. P6r ny6jas, de h6v6s 6s k6z6ny6s sz6. Denique: s6mits6t el az 6gyet eleg6nsan.

Ebb6l a rapzodikus magy6raz6t6b6l azt6n meg6rtette Kov6cs, hogy a dolog egészen

ferde megvil6g6t6sba ker6lt 6s okosan cselekednie kell.

G6l6ba v6gta h6t mag6t, gl6c6kezt6y6t h6z6tt 6s elment Wanicsek6khez.

6ppen a delet harangozt6k, a mikor a csel6dnek 6tadta a n6vjegy6t. 6gy gondolta, hogy a legalkalmasabb id6ben j6tt, hiszen kisv6rosban nem szoktak k6s6n eb6delni, teh6t tizenkett6kor a f6rjnek m6r okvetelen6l otthon kell lennie.

De csal6dott. Csak az asszony volt otthon. A felt6rt 6j6t mindenest6l k6t6rta a „szal6n” ajtaj6t 6s 6 bel6p6tt.

Az asszony izgatott meglepet6ssel, de 6r6m-
teli mosolyg6ssal fogadta 6s 6ltette le.

Kov6cs p6r sablonos sz6 ut6n az 6rnagy 6r h6ll6te fel6l tudakoz6dott.

— 6, Venczelnek ma valami dolga akadt. M6skor mindig itthon van m6r a rukkol6s ut6n. Legk6s6bb tizenegykor, de ma 6ppen, v6letlenül...
Ebben a perczen hallatsz6tt az el6szoba ajt6 becsap6d6sa, m6jd k6rdes6rren6s 6s r6gt6n bel6p6tt az ajt6n Wanicsek, s6t6t 6s v6szt6j6sl6 arczczal.

Kov6cs feszes hapt6kban 6dv6z6l6ta az 6r-
nagyot, a ki hideg udvariass6ggal b6l6intott a fej6vel 6s an6lk6l, hogy 6l6ssel kin6lta volna meg, mondott n6h6ny 6res fr6zist. 6s 6 is 6llva maradt, a mi — minden eur6pai etiquette szerint — csak azt jelenthette, hogy: „kiv6l t6gasabb, m6g pedig min6l el6bb!”

Kov6cs, p6r udvarias mondat ut6n, 6ssze-
6t6tta a sarkanty6j6t 6s elment.

Az utc6ra 6rve 6sszegezta a t6rt6neteket. A b6l, a m6sodik negyest6l tanusított 6n-
zetlen, s6t 6nfeld6oz6 udvariass6ga, az ebb6l sz6rmaz6 f6l6r6t6sek, az egész 6gynek balul siker6lt tiszt6z6sa... 6s most itt 6ll, feh6r-
kezt6y6sen — att6l6s — lakk6cip6sen, mint Pil6tus a cred6ban, mint egy lehetetlen fi-
gura... egyed6l, a j6rd6n.

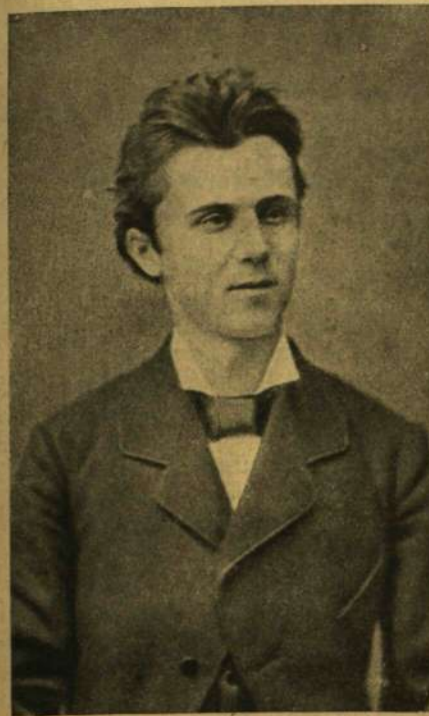
6s mi j6n m6g?!

A fiatal sz6z6dost, 6szint6n sz6lva, kiss6 megzavarta ez a dolog. 6, a ki mindent korrekt6l, pontosan 6s sim6n int6zett el ed-
dig6 r6vid 6let6ben, a kinek minden pomp6san 6s z6kken6s n6lk6l siker6lt (a hogy meg is 6rdemelte), ime, most egy v6ratlan 6s furcsa 6kad6lyba botlott. Egy f6l6r6t6sbe, egy k6nyes 6s kinos 6rnyalati k6rd6sbe, a mit nem lehet 6tv6gni, mint a gordiusi csom6t, a mit nem lehet tiszt6zni, mint egy rendes 6s sz6rke sajt6hib6t, de a mit p6r-
bajjal vagy jegyz6k6nyvvel sem lehet elin-
t6zni, mint egy szokv6nyos 6sszesz6lakoz6st.

J6rt egyet. Kiment a v6ros sz6l6re, be-
j6rta a nagy gyakorl6-teret, azut6n hazament. Megivott h6rom kupicza t6rkl6rt, ut6na lefek6dt 6s aludt egy f6l6r6t.

6s miut6n 6gy teljes lelki egyens6ly6t visszanyerte, bele6lt k6nyelmes b6r-karos-
sz6k6be 6s gondolkozni kezdett.

Elvonultatta maga el6tt mindazokat az eseteket, a miket bajt6rsait6l hallott, vagy maga tapasztalt 6s a mik f6ljebbval6 6s 6l-
rendelt k6z6t 6ssze6t6tk6z6s, vagy ak6r v6le-
meny-k6l6ns6g k6vetkezt6ben el6fordultak. Konstat6lta, hogy b6rmennyire igaza lett l6gyen is az ut6bbinak, mindig az el6bbi ker6lt ki gy6ztesnek az affair6b6l. B6rmilyen 6sz6, intelligencia-6s vagy jellembeli f6l6ny-
ben volt is az alacsonyabb rangbeli, mindig az egy rangfokoz6ttal f6ljebbval6 volt az ut6ls6 sz6. Igaz6s6g, m6lt6nyoss6g, k6zvet-
lem6ny mind h6tt6rbe szorult 6s a p6lm6t a szem6rl6tra fels6bb fok6n 6ll6 vitte el... Vissz6-
eml6kezett esetekre, a melyek egy szab6ly-
ellenes gall6r vagy sapka 6r6gy6vel kezd6d-
tek 6s nyugodt6ss6ggal vagy 6ngyilkoss6ggal v6gz6d6tek; szem6lyes antipatia, beteges becs-
v6gy, irigys6g 6s egy6b apr6 emberi gy6n-
ges6g el6k 6g a katonas6gn6l, hogy kett6-
roppantsa a legvir6g6z6bb karriert6. Mint a sz6, l6thatatlanul, de biztosan r6gja bele mag6t az ilyesm6i a titkos conduite-list6kon kereszt6l a mit sem sejt6 ifj6-6letbe 6s az 6ldozat m6r csak azt veszi 6szre, a mikor valami f6ld6nt6l6 hatalom led6nt6tte a l6-
b6r6l...
K6zben bealkonyult. A hideg t6li este h6-
krist6lyai kedvesen csillogtat6t 6t a j6l6ft6tt leg6nylak6s ablakain. A k6lyha piros t6ze

MIHÁLYFI KÁROLY 1880-BAN.

6nh6zalommal futotta 6t a fiatal f6r6i mell6t 6s Kov6cs nyugodt mosolyal gyujtott egy j6 cigarett6ra, azut6n az ir6sasztal6hoz ment 6s egy iv tiszta akta-papirosra megirta a le-
mond6si k6rv6ny6t.

V.

A k6rv6ny6t, bizonyos huzavon6k ut6n, elint6zt6k odaf6nn 6s Kov6cs kapit6ny sze-
r6ny nyugodt6ss6ggal elvonult a hadsereg k6r6b6l.

Ma igen j6l j6vedelmez6 farmja van Ca-
lif6ri6n6ban. A n6ger6i im6dj6k 6s t6zbe men-
n6nek 6rte. Bankbet6tje pedig meghaladja a negyedmilli6t shillingekben.

Wanicsek 6z 6v m6jus6ban kapta meg pl6hgall6rj6ra a m6sodik csillagot.

MIHÁLYFI KÁROLY JUBILEUMA.

1880—1920.

A f6v6ros egyik szinh6zl6t6g6t6 6ri csal6d h6z6ban 6ri6si izgatotts6ggal fogadt6k az 6js6gok meglep6 h6r6t.

— Mih6lyfi jubil6l! — ki6ltotta kipirult arczczal a sz6p Karola.

— Negyven 6ves tagja a Nemzetinek! — botr6nkozott a szint6n csinos Mihaela.

— Lehetetlen, lehetetlen! — tiltakoztak kettesben. — 6gy-e anyusk6m, meg fogj6k cz6folni?

A m6g mindig b6j6s mama szomor6 mo-
solyal felelte:

— Pedig 6gy van. Hat6rozottan eml6k-
szem, hogy els6 fell6p6tek, mint „Cremonia heged6s”, 6n is ott tapsoltam a f6ldsint6n. Ez volt els6 fell6p6se „mint szerz6d6tt tag”... 1880 m6rczi6s... m6rczi6s... 30-6n. Sz6-
mits6tok ki.

— Negyven 6v!

A le6nyk6k kiss6 lehangoltan t6rtek vissza k6zimunk6jukhoz 6s 6sszes6gtak:

— Akkor se lehetett fiatalabb!

— 6s szebb semmiesetre se!

A mama pedig h6tr6d6l6ve a zs6lye t6m-
l6j6n, beh6ny6t szemmel tekintett negyven 6vre vissza. Nem tudta elfelejteni azt a gy6-
ny6r6 est6t, melynek h6se 6r6kre bev6s6d6tt sziv6be. Olyan nagy hat6ss6l volt re6 ez az este, hogy minden jelentkez6 k6r6t vissza-
utasított. Csak a mikor azt olvasta, hogy „Mih6lyfi K6roly, a Nemzeti Szinh6z nagy-
tehets6g6, rokonszenves fiatal m6v6s6ze 1882 augusztus 2-6n vezette 6lt6r6hoz a gy6ny6r6 L6z6r Marisk6t”, mondott suttog6 „igen”-t a leg6j6bb k6r6nek.

H6z6s6gukb6l k6t aranyos iker-le6nyka sz6let6tt. A mama kiv6ns6g6ra Mihaela 6s Karola lett a nev6k.

Ezt a romantikus kis t6rt6netet minden komment6r n6lk6l, a negyven 6v 6ta ural-

kod6 „Mih6lyfi-l6z” illusztr6l6s6ra eml6t-
tem f6l. Ne f6radjanak az illet6k kil6t6nek f6rk6sz6s6vel. Ha k6r6ltekint6nek az 1880 ut6n sz6letett budapestiek n6vsor6n, me-
lepetve fogj6k tapasztalni, milyen felt6n6en sok k6z6t6k a Miska, Linka (Karolinka), Mih6ka, Karcsi.

Az 6nnepelel jubil6ns e rajong6s el6id6z6s6-
hez nem haszn6lta a „h6dit6s” ama k6z-
ismert eszk6zeit, melyekkel „nyalka” koll6g6i iparkodnak hat6st kelteni. Nem 6lt6zik ke-
resetten t6ldivatos ruh6ba, feh6rkam6lis lakk6cip6be, nem v6lt minden nap m6s sz6n6 nyakkend6t, nem pom6d6zza ragyog6ra az arcz6t s nem kacszingt6t szem6re szorított csipet6t6je m6g6l a korz6 szepeire. Az ilyen „n6pszer6s6t6” eszk6z6k idegenek el6tte. 6pen 6gy, mint a miniszteriumokban, szerkeszt6-
s6gekben, s6t az igazg6t6i irod6ban v6l6 kil6ncsel6st sem ismeri.

P6ly6ja sikereit egyed6l a saját, egy6ni erej6b6l meriti. 6s kell6 m6rt6kben meg is tal6lja. Mert ha soraim elej6n tr6f6san f6l is eml6ttem, hogy — a mit letagadni 6gyse tudna — az els6 h6dit6st n6i k6r6kben rokonszenves megjelen6s6nek k6sz6nhette, tov6bbi k6zkedvelts6g6nek emelked6s6t a nagy k6z6ns6g — k6l6n6sen a magas 6lz6s6 nagy k6z6ns6g — minden tekint6ben kiv6l6, 6rtelemes, 6t6rzett j6t6k66rt biztosította neki.

Ez a j6t6k nem nyilatkozik k6ls6s6gekben. Mih6lyfi ker6li a dr6mai sz6n6szek is-
mert tragikus p6zait, mesterk6lt, minden bens6 indulatv6ltoz6st felt6nt6t6 hanghull6m-
z6s6t 6s a szenved6lyek kifejez6s6re haszn6lt egy6b szinpad6i eszk6z6ket, melyek6rt a t6r-
sadalmi 6letben az illet6t elme6gy6int6zetbe k6lden6k hozz6tartoz6l.

Mih6lyfi szinpad6i j6t6k6ban h6rom k6l6n-
b6z6 nemzet kiv6l6 saj6ts6ga v6gy6l 6ssze: francia finoms6g, n6met 6rzelem 6s magyar h6v. Mindegyik a maga hely6n.

Minden 6j feladattal 6j halad6st, emelke-
d6st mutat. Ebb6l is k6t6nik, milyen hihe-
tetlennek l6tszik az a „negyven 6ves sz6n6si jubileum”! Ez csak els6 m6v6szi 6llom6sa. A most k6vetkez6, az izmosod6s kora, k6ze-
led6s nagy 6s s6lyos feladatok megold6s6hoz, Shakespeare kultusza.

Shakespeare! Minden val6di sz6n6sz-k6t6n6-
s6g eszm6nye. Shakespeare-m6sor minden val6di m6v6s6 v6gy6n6k netov6bbja. 6s hogy jubil6nsunkban is ez a v6gy, 6s a t6rekv6s, ez az eszm6ny 6s, lobog, k6t6r6sre v6r, mutatja, hogy legt6k6letesebb alak6t6sai k6z6 tartozik Romeo (1893) 6s Hamlet, melyben 6nnepi est6j6n olyan lelkes tetsz6ssel kis6rt6k m6v6szi alak6t6s6t.

E k6t nagy siker 6jmutat6s6l sz6lg6lhat a szinh6z int6z6 k6reinek, a k6l6nek k6teles6ge nemannyira k6tes j6v6j6 6j 6r6k 6ssze-
cs6d6t6s6vel 6j szinpad6i k6pet, 6letet terem-
teni, mint els6 sorban a m6r megnyert m6-
v6s6z6r6ket az 6ket megillet6 feladatok el6 6ll6t6ni.

Ezek els6 sor6ban 6ll Mih6lyfi K6roly. Ezt f6l6sleges hangs6lyozni. Minden 6j alak6t6sa elm6lyed6st 6s emelked6st, k6ls6 nyugalmat 6s bens6 6rz6st fejleszt benne, s van-e k6lt6, a kinek alak6jaiban a sz6n6sz sokoldal6 teh6s6ge oly m6rt6kben kibontakozhatn6k, 6rv6-
nyes6lhetne, t6k6letesedhetn6k, mint a „Lear kir6ly” halhatatlan k6lt6j6nek remek alak6jaiban?

Adass6k alkalom Mih6lyfinak, hogy Shakes-
peare-t j6tszhass6n. Kisebb-nagyobb, vig 6s dr6mai, epiz6d- 6s vezet6 szerepekben. Hadd bontakozz6k ki sokoldal6 teh6s6ge a maga erej6ben, s tal6lja meg azt az ir6ny6t, a melyben a t6k6letes m6v6s6zetet 6l6ri.

Csak egyt6l 6vom: — ha ez a sz6p 6lalom val6sulna — ne k6vess6 ama nagy Shakes-
peare-sz6n6szek p6ld6j6t, a kik „agyontanul-
m6nyozz6k” a britt 6ri6st. Minden szav6t bonczol6t6jk, minden legegyszer6bb mon-
d6s6n6k rejtett 6rtelmet tulajdon6tanak j6t6k k6zben, minden egyes mozdulatnak, arcz6j6t6k-
nak, hangs6lyoz6s6nak. 6gy v6lnak a vil6got j6r6, 6nnepelel tragikusok modoross6, a mi a j6izl6s6 n6z6 szem6ben sokat levon remek alak6t6suk becsebb6l. Sohse t6vesz6sek emel-
kedni k6sz6l6 m6v6s6zeink, hogy Shakespeare is, Moli6re is embert vitt a szinpadra, nem alakokat.

MIHÁLYFI KÁROLY LEGUTÓBBI ARCZKÉPE.

Meggy6z6d6sem, hogy Mih6lyfi K6roly is 6gy gondolkoz6k 6s 6gy, a mint m6r 40 6v el6tt, Nemzeti Szinh6zi els6 fell6p6se ut6n egy napilapban a leg6szint6bb meggy6z6d6s-
b6l j6soltam f6nyes j6v6t a fiatal kezd6nek, 6pen 6gy meggy6z6d6sem, hogy 50 6ves jubileumakor „Lear kir6ly” szerep6ben fogja 6nnepelni a lelkes magyar k6z6ns6g.

K6rthy Emil.

A VATIKÁN PINCZÉI.

Reg6ny. (Folytat6s.)

Irta Andr6 Gide. — Francz6zb6l: K6nig Gy6rgy.

— Lehet. Impon6lt nekem. Tulajdonk6pen csak egyetlen egy bizalmas beszélget6sem volt vele, de ez az egy oly meggy6z6 volt re6m n6zve, hogy m6snap elsz6ktem az int6z6tb6l s any6mhoz mentem Badenba, ki akkor ott 6lt b6csik6m, Gesvres m6rki t6r-
sas6g6ban... De nem akarom a v6g6n kez-
deni. 6rzem, hogy nagyon rosszul k6rd6zem. De m6st mondok, hadd adjam el6 egyszer6en az 6letemet. Sokkal t6b6tt fog 6gy meg-
tudni, mintha k6rd6zett volna. S6t tal6n t6b6tt, mint a mennyt meg akar tudni... Nem, k6sz6n6m. Jobban szeretem a ma-
gam6it, — mond6 s kivette cigarettat6r-
cz6j6t, azt a cigarett6t6t pedig, a melyiket az el6bb Gyul6t6l kapott s a melyik besz6d k6zben kialudt, eldobta.

VII.

— Bukarestben sz6lettem 1874-ben, — fo-
gott bele el6ad6s6ba Lafcadio, — s mint a hogy tudja, azt hiszem, n6h6ny nappal sz6-
let6sem ut6n elvesztettem aty6mat. Az els6 szem6ly, kire any6m t6rsas6g6ban eml6k-
zem, egy n6met volt, b6csik6m, Heldenbr6ck b6r6. Minthogy azonban 6t tizenk6t 6ves koromban elvesztettem, csak hom6lyos em-
l6k6t tudtam meg6rizni. 6gy l6tszik, hogy valami nevezetes p6nzember volt. Megt6ni-
tott engem anyanyelv6re 6s a sz6mtanra, m6g pedig oly 6gyes fort6lyokkal, hogy csak-hamar rendk6v6li sz6rakoz6s6m tellett benne. Megt6tt engem, mint a hogy kedveskedve nekem mondani szokta, p6nz6t6ros6v6, azaz r6m b6zta apr6p6nz6-vagyon6t 6s mindenhol, a hov6 vele mentem, a kiad6sokat nekem kellett int6z6nem. B6rmit v6s6r6lt is (6s sokat v6s6r6lt), azt kív6nta, hogy 6n fejen megcsin6ljam az 6sszead6si m6veletet az-
alatt az id6 alatt, m6g a p6nz6t kiv6szem a zsebemb6l. N6ha zavarba hozott az idegen p6nzemekkel s ekkor v6lt6si probl6m6kkal kellett foglalkoznom, ut6bb lesz6m6lt6ssal, kamatsz6m6lt6ssal 6s k6l6s6nt6gyuletekkel, v6-
g6l m6g spekul6ci6val is. Ezen foglalkoz6s k6zben csakhamar el6g nagy 6gyess6gre tet-
tem sz6rt a szor6s6ban 6s oszt6s6ban, m6g nagy sz6mokkal is, természetesen mindig

LEÁNYOK GYŰLEKEZÉSE A VÁROCSARNOKBAN.

fejen... Nyugodjék meg (észrevette ugyanis, hogy Gyula homlokán ráncok képződnek), mindemellett nem kedveltem meg sem a pénzt, sem a számtant. Sohasem jegyeztem fel például kiadásaimat, ha netalán ez a részlet érdekelne. Ez az első nevelésem teljesen gyakorlati és tényleges volt s nem felelt meg belső rúgóknak... Heldenbrück ezenkívül csodálatosan jól értett a gyermek egészségtanához is. Rávette anyámat, hogy engem jó és rossz időben egyformán hajadonfótt és mezítláb járasson és minél többet tartson szabad levegőn. Neki magának meg az a szokása volt, hogy engem télen nyáron egyformán, hideg vízbe mártott, a miben nagy örömmel tettem... De ez a részlet talán igazán nem érdekl.

— Dehogyan nem!
— Ezután aztán ügyei miatt Amerikába hajóztam és én nem láttam soha többé.

Édesanyám szalonja Bukarestben a legnagyobb társaságot látta vendégül s ha emlékeztetem nem csal, a legvegyesebbet is egyszersmind. Bizalmasabb körünket akkor Bielkowski Vladimir herceg bácsikám és Baldi Ardengo alkották, ez utóbbit, nem tudom, miért, sohasem neveztem bácsikámnak. Oroszország (majdnem azt mondtam: Lengyelország), valamint Olaszország érdékei három vagy négy évig Bukarestben tartották őket. Mind a kettő megantított anyanyelvére, vagyis olaszul és lengyelül, mert a mi az orosz nyelvet illeti, ha tudom is olvasni és megértem nagyobb nehézség nélkül, sohasem beszéltem folyékonyan. Anyám köre, melyben engem rendkívül szerettek, olyan volt, hogy nem múlt el jóformán nap, hogy négy vagy öt nyelvet ne gyakorolhattam volna. Ezeket a nyelveket már tizenhárom éves koromban idegen kiejtés nélkül egyformán jól és könnyen beszéltem, de a franciát mégis legszívesebben, mert ez volt atyám anyanyelve és anyám ragaszkodott hozzá, hogy ezt tanuljam meg legelőbb.

Bielkowski sokat foglalkozott velem, mint különben azok mind, kik anyámnak tetszeni akartak; úgy látszik, előbb én nekem kellett udvarolni. A mit ő tett, az talán nem volt számítás, csupán engedelmesség szenvedélyei előtt, melyek több téren és pedig igen hevesen megnyilvánultak. Velem sokat foglalkozott még azon túl is, a mit anyám tudott s nekem nagyon hízelt az az ő rendkívüli ragaszkodása. Ez a különös ember a mi nyugodt életünket egyik napról a másikra féktelen mulatozássá változtatta át. Nem elég azt állítani, hogy engedelmessékedett szenvedélyeinek, hanem eszeveszetten rohant a lejtőn lefelé és féktelenséggel keverte az élvezeteket.

Három nyáron egymásután elvitt bennünket magával a Kárpátok magyarországi lejtőjén fekvő villájába, azaz inkább kastélyába, Eperjes környékén, hova gyakran bekocsiztunk. Még többet lovagoltunk és semmi sem

szórakoztatá anyámat jobban, mint ha kedvére bekalandozhatta a vidéket és a környék gyönyörű erdeit. Vladimirtól egy ponyny kaptam ajándékba és hosszú időn át ez volt az a lény a földön, melyet legjobban szerettem.

A második nyáron Baldi Ardengo is hozánk jött, ekkor tanultam meg sakkozni. Minthogy Heldenbrück segítségével alaposan belegyakoroltam magamat a fejszámolásba, elég hamar megtanultam úgy sakkozni, hogy a sakkasztalát nem látom.

Baldi jól összefért Bielkowskival. Este egy magányos toronyszobában, elmerülve a park és az erdő mélyeségek csendjében, jó késő éjszakáig üttük a kártyát mind a négyen. Bár még csak tizenhárom esztendő gyermek voltam, Baldi megtanított whistezni és csalni.

Baldi szemfényvesztő, büvész és erőművész volt egy személyben. Odajövele első idejében, mikor képzelőtehetségem még alig szabadult ki azokból a bilincsekből, melyeket Heldenbrück rakott rá, hiszékenyen és érdeklődő kíváncsisággal alig tudtam betelni ezekkel a csodákkal. Később Baldi meg is tanított ezekre a huncutságokra, de a titkok ismerete sohasem tudta eloszlatni a rejtélynek azt az első benyomását, melyet akkor éreztem, midőn első este megmutatta, hogyan lehet az embernek kis ujjával rágyújtani a cigarettára, vagy hogyan lehet — a mikor vesztett a kártyán — fülemből és orromból annyi rubelt kifacsarni, a mennyi csak kell. Mindez engem a szó szoros értelmében megrémített, de nagyon mulattatta

FIUK GYŰLEKEZÉSE A VÁROCSARNOKBAN.

MAGYAR GYERMEKEK INDULÁSA HOLLANDIÁBA A KELETI PÁLYAUDVARRÓL.

a jelenlétüket, mert váltig csak ezt hajította közönyös hangon:

— Szerencse, hogy ez a fiú kifogyhatatlan kincsébánya!

— Esténként, mikor egyedül volt anyámmal és velem, mindig valami új tréfát vagy meglepetést talált ki. Utánozta ismerőseinket s arcát el tudta torzítani a fölismerhetetlenségig. Minden hangot egyformán jól utánozott, akár az állatokét, akár a hangszereket, énekelt és guzlán kísérte magát, táncolt, ugrált, mint a bakkecske, tudott a kezén jární, átugrott székeken és asztalokon. Levetve cipőjét, mint lábművész mutatkozott be és japán módra lábujja hegyén forgatta a spanyolfalat, vagy a szalonunkban levő kis asztalkát. Kezével még ügyesebben zsonglirózott: összegyűrt, eltépett papirosból számtalan kis fehér lepkét csinált, melyeket én tudom minden erejével kergetni próbáltam, ő azonban egy legyező segítségével nem engedte földre hullani őket. A tárgyak az ő jelenlétében elvesztették súlyukat, sőt valóságukat is, vagy pedig új, váratlan, meglepő és minden hasznossági szemponttól távol álló jelentőségre tettek szert. Azt szokta mondogatni: „kevés tárgy van a világon, a melytől nem volna szórakoztató zsonglirózni.” E mellett oly mulatságos volt, hogy mindig nevetnem kellett és anyám rá szólott: „Hagyja abba Baldi! Cadio nem fog tudni aludni.” El is kell ismerni, hogy idegeim erősek lehettek, a miért ellen tudtak állani az ilyen izgalomnak.

Sok hasznom volt ebből a tanításból, nem egy dologban magát Baldit is le tudtam volna főzni néhány hónap múlva, sőt...

— Látom fiam, hogy nagyon gondos nevelésben részesült, — szakította ekkor félbe Gyula.

Lafadio elnevette magát, mert tetszett neki a regényirő meglepett bámulata.

— Ne tessék félni: mindebből semmi sem gyakorolt rám maradandó hatást! De ideje volt, ugyebár, hogy Faby bácsi megérkezék. Ő került anyámhoz, a mikor Bielkowskit és Baldit más állomáshelyekre hívták.

— Faby? Ő az, kinek irását kis könyvem első oldalán láttam.

— Ő, Taylor Fábán, Lord Gravensdale. Anyámmal együtt magával vitt villájába, melyet Heldenbrück rakott rá, hiszékenyen és érdeklődő kíváncsisággal alig tudtam betelni ezekkel a csodákkal. Később Baldi meg is tanított ezekre a huncutságokra, de a titkok ismerete sohasem tudta eloszlatni a rejtélynek azt az első benyomását, melyet akkor éreztem, midőn első este megmutatta, hogyan lehet az embernek kis ujjával rágyújtani a cigarettára, vagy hogyan lehet — a mikor vesztett a kártyán — fülemből és orromból annyi rubelt kifacsarni, a mennyi csak kell. Mindez engem a szó szoros értelmében megrémített, de nagyon mulattatta

— Azt hiszem, — jegyzé meg Gyula, — hogy a körülményekhez képest kissé illőbb öltözékben jelenhetett volna meg.

— Ezt épen nem lehetett, — felelé Laf-

cadio s elnevette magát. Azon ürügy alatt, hogy le kell sülnöm, Faby zár alatt tartotta összes ruháimat, sőt még fehérneműmet is...

— És édes anyja ő nagysága mit szolt hozzá?

— Nagyon mulatott rajta: azt mondta, hogy ha vendégeink megütődnek rajta, elmehetnek, ez azonban egyiküket sem gátolta meg abban, hogy ott ne maradjon.

— S ezen idő alatt hogyan folytatódott nevelése, szegény gyermekem?

— Olyan könnyen tanultam, hogy édes anyám mindazideig bizony kissé elhanyagolta. Közlekedtem tizenhatodik évemhez s anyám ezt a körülményt váratlanul, szinte meglepetésszerűleg vette észre. Ez egy csodálatosan szép utazás után történt, melyet Algériában tettem Fabyval (ez volt, azt hiszem, életem legszebb szaka), mert ekkor Párisba küldött és egy megközelíthetetlen, fogházorféle emberre bízott, kinek tanítania kellett engem.

A túlságos szabadság után csakugyan megértem, hogy a kényszerűség ezen időszak kissé keménynek látszott.

Nem is bírtam volna elviselni Protos nélkül. Ő ugyanabban a pensióban élt, mint én. Állítólag azért, hogy franciául tanuljon, pedig kitünően beszélt ezt a nyelvet és sohasem tudtam megérteni, hogy miért van ott, a mint különben azt sem értem meg soha, hogy magam miért vagyok ott. Alig bírtam ki. Protossal szemben nem éreztem épen barátságát, de oly bizalommal fordultam feléje, mintha ő hozná szabadulástomat. Idősebb volt nálam, de többnek látszott koránál is; nem volt semmi gyermeküvön viselkedésében és szokásaiban. Arcvonásai rendkívül kifejezőek voltak, de csak akkor, a mikor akarta és ilyenkor ki tudtak fejezni bármit. Mozdulatlanul azonban a legbutább fiatalember benyomását tette. Egyszer, mikor erre tréfásan figyelmeztettem, azt felelte, hogy ezen a világon csak az a fontos, hogy az ember sohase lássék annak, a mi.

Ha csak szerénynek tartották, nem volt meglegedve, ostobának akart látszani. Tréfásan azt szokta mondogatni, hogy az emberek az teszi tönkre, hogy jobban szeretik a látszatot a valóságnál és nem tudják elrejtteni adományait. Ezt azonban csak nekem mondta. Különváltan élt a többiek-től, sőt még én tölem is, a ki pedig az egyetlen voltam a pensióban, kit nem vetett meg. A mikor sikerült beszélgetésbe belevonnom, rendkívüli ékesszólást árult el. Legtöbbször azonban hallgatott s a ki látta, azt hihette volna, hogy sötét terveket sző magában. Én ezeket borzasztóan szerettem volna ismerni. Megkérdeztem: mit csinál itten? (Egyikünk se tegeződött vele.) Ezt felelte: nekilendülök az életnek. Azt állí-

GYERMEKEK A VONAT KOCSIJÁBAN, ELŐTTÜK A SZÜLŐK ÉS HOZZÁTARTOZÓIK.

totta, hogy az életben a legnehezebb helyzetekből is ki tud szabadulni az ember, ha kellő perczen ezt tudja mondani: annyi baj legyen. Ezt mondtam én is magamnak, a mikor megszöktem.

Tizennyolc frank volt a zsebemben, a mikor elindultam és kis, napi gyaloglásokkal elérkeztem Badenba. Azt sem tudom, mit ettem útközben és hol háltam... Kissé lesoványodva értem oda, de mindent összevéve, meg voltam elégedve magammal, mert volt még három frank a zsebemben, igaz, hogy útközben is kerestem ötöt vagy hatot. Ott találtam anyámat Gesvres márkival, ki igen mulatott szökésemen és elhatározta, hogy visszavissz Párisba. Vigasztalhatatlan, mondá nekem, hogy Páris ilyen kevésbé kedvező benyomást tett rám. El is kell ismernem, hogy a mikor vele visszatértem ide, Páris mindjárt kissé jobb világításban tűnt fel előttem.

Gesvres márké eszeveszetten szeretett költekezni. Ez nála állandó szükség, valami folytonos éhség volt. Az ember azt hihette volna, hogy hálás nekem, a miért segítségére vagyok szenvedélye teljesítésében és étvágját a magaméval megdupláztatja. Ellen-tétben Fabyval, ő épen a ruházkodásra tanított meg. Azt hiszem, elég jól öltözködtem, de nála jó iskolában is voltam. Az ő eleganciaja egészen természetes volt, mint egy második ösztönöség. Jól megértettük egymást. Együtt töltöttük el a délelőttöket a fehérnemű készítőnél, a cipésznel és a szabónál; különös gondot fordított a cipőkre, azt állí-

totta, hogy cipőjén biztosabban és egyszersmind titkosabban meg lehet ismerni az embert, mint egyéb ruházatán, vagy arcvonásain... Megtanított arra, hogyan kell számolás nélkül költekezni és nem törődni előre azzal, hogy lesz-e miből kielégíteni fantáziánkat, vágyunkat vagy éhségünket. Elvül állította fel, hogy mindig az utóbbit kell legutóljára kielégíteni, mert (jól emlékszem szavaira) a vágy vagy fantázia mulé-kony szükségérzetek, míg az éhség mindig újból beállít és csak annál parancsolóbb, mennél tovább várakoztattuk. Megtanított arra is, hogy nem kell valaminek jobban örülnünk azért, mert az sokba került, sem kevésbé, ha esetleg teljesen ingyen jutottunk hozzá.

— Idéig érkeztem el, mikor elvesztettem anyámat. Egy sürgöny hirtelen haza hívott Bukarestbe, de már csak halva láthattam viszont. Ott tudtam meg, hogy a márké távozása óta nagyon eladósodott. Vagyona épen csak az adósságok kifizetésére volt elég, úgy, hogy én nem várhattam onnan egy kopéket, egy pfenniget, vagy egy garast sem. A temetés után azonnal visszatértem Párisba s abban reménykedtem, hogy itt találom Gesvres bácsit, de ő hirtelen elutazott Oroszországba és nem hagyta hátra a címét.

— Nem kell közölnöm Onnel ugye bár valamennyi gondolatot, mely akkortájt jutott eszembe? Annyi bizonyos, hogy volt még egy-két olyan tudományom, melynek segítségével az ember kihuzhatja magát a bajból. De mennél inkább szükségem lett volna rájuk; annál inkább visszaríadtam tőlük. Szerencsémre egy éjszaka, a mikor koptattam a flasztet, tűnődve a jövőn, rátaláltam arra a Venitequa Karolára, Protos volt szeretőjére, kit On ismer, s a ki elég tisztességes szállást nyújtott nekem. Néhány nappal később arról értesítettek elég titkos módon, hogy valami sovány járadékot vehetek fel minden hó elsején egy közjegyzőnél. Utálom a felvilágosításokat s ezért minden további kutatás nélkül egyszerrően felvettem a pénzt. Ezután érkezett On... Most körülbelül mindent tud, a mit elmondani jónak láttam.

— Szerencse, jelenté ki ünnepélyesen Gyula, szerencse Lafadio, hogy most legalább valami kis pénzhez jut. Foglalkozás és kellő tanulmány nélkül, tisztán a jó szerencsére utalva lenni... a hogy Ont most ismerem, ezek után On kész lett volna mindenre.

— Inkább semmire sem voltam kész, felelt Lafadio és komolyan nézett Gyula szeme közé. Ugy látom, hogy mindannak dacára, a mit elmondtam, On még most sem ismer eléggé. Semmi sem gátol engem annyira, mint a szükség. Mindig csak azt kerestem, a miből semmi hasznom sem lehetett.

— ... Mint például a paradoxonokat. S azt hiszi, hogy ebből meg lehet élni?

A SZÜLŐK VÁRJÁK BEBOCSÁJTÁSUKAT A PÁLYAUDVARRÓ.

MAGYAR GYERMEKEK INDULÁSA HOLLANDIÁBA A KELETI PÁLYAUDVARRÓL.

— Az a gyomortól függ. On paradoxonnak nevezi azt, a mi ellenkezik az Onével... En inkább éhen halnék, mint sem hogy azzal a logikai kotyvalékkal táplálkozzam, a melyvel On traktálja regénye személyeit.

— Bocsásson meg...
— Legalább is utolsó könyvének hőse, (igaz csakugyan, hogy édesatyját festette le benne?) az a gond, hogy mindig és mindenhol saját magával és Onnel szemben következetesnek fesse, kötelességtudónak és elveikhez ragaszkodónak, azaz az On elméletéhez alkalmazkodónak mutassa be... képzelheti, hogy mindehhez épen én mit szólok!... Gróf úr, higgye el nekem ezt, mert ez igaz: én következtelen lény vagyok. Mennyit beszéltem mostan például! En, ki tegnap még a leghallgatagabb, legzárkóztottabb, legvisszavonultabb lénynek ismertem magam. De talán nem árt, hogy egykettőre megismerkedtünk s hogy ezt jóvá tenni már amugy sem lehet. Holnap vagy ma este még visszatekintem ismét zárkóztottságomba.

(Folytatása következik.)

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Magyar költők szerelmei. A magyar poézis történetét különösképen megkülönbözteti minden más népétől az, hogy költőink közül csak kevesen éltek olyan viharos és változatos szerelmi életet, mint a nagy külföldi irodalmak nem egy nagy költője. Goethe szerelmében is oly csodálatosan gazdag élete, a mely keresztülvitte őt a szerelem egész skáláján, a női karakter összes árnyalatain, Molière szomorú tragédiája, a megcsalt szerelemből fakadó ironia legkézzelése, a mi irodalmunkban ép úgy nem találja párját, mint Byron kalandról-kalandra röpködő, sehol megpihenni nem tudó, a világgal és önmagával meg-hasonlása kergető szenvedélye vagy Musset és George Sand tragikus barátsága. A mi költőink csaknem mind rendes polgári módon megházasodtak és tisztességes családi életet éltek, nagyobb komplikációk nélkül. Jókai életében voltak komplikált szerelmi dolgok, Madách házassági tragédiája körülbelül egyetlen a maga nemében, de ezek is teljesen magánügyei maradtak a költőknek, alkotásaikban nem hagytak semmi nyomot. Ez a jelenség a magyarázata annak, hogy miért játszik oly aránylag csekély szerepet legtöbb írónk alkotásaiban a szerelmi szenvedély kimeríthetetlen gazdagságának kutatása és ábrázolása és hogy miért szemérmesebb, szerelmi erkölcs dolgában tisztább a mi irodalmunk, — legalább a legújabb időkig, — mint pl. a francia irodalom. A mi szerelmi romantika van költőink életében, az nagyobbára ifjú romantika, olyasféle, mint a melyet minden rendes fiatalember átél, csak épen nem tudja költőleg kifejezni. *Pekár Gyula* most egy könyvben gyűjtötte össze a magyar költők nevezetesebb szerelmeinek történetét. Az első történet tulajdonképpen nem szoros értelemben ebbe a sorba tartozik, mert képzelt történetet mond el: hogyan szerzte meg *Mária Terézia* legcsúnyább testőre, *Maróthy Gábor* a szépséges *Colloredo Amélie* kezét a királynő pártfogásával. A többiek már irodalomtörténeti hitelességi dolgok: *Kisfaludy Sándor* gálans szerelmi kalandjai daliás bécsi katonatiszt korából, *Rózával* való első találkozása, aztán *Csokonai* egy költött szerelmi esete és *Lillával* való szomorú végi jegyessége, *Petőfi* ábrándos szerelme *Csapó Etelkével* és *Jókai* hirtelen házassága *Laborfalvy Rózával*. Mindezek a valamennyiünknek kedves és érdekes dolgok nem történetileg vannak feldolgozva, hanem novellisztikus színezéssel, a megtörtént valóság és a fantáziától segített kombináció keverésével kikerekítve s azon a gálans hangon elbeszélve, a mely *Pekár* novellisztikus előadásmódját jellemzi.

Veronika csókja. *Körmeny* Viktor gyűjtötte össze e cím alatt tizenkét novelláját egy kötetben. A novellák íróját lapunk olvasói is ismerik, nagy részük nálunk jelent meg először. *Körmeny* tehetsége az elbeszélés adománya; nem a történetek és alakok pszichológiai elmélyítése vagy a társadalmi háttér perspektívákat nyitó rajza a fődolog, a mire törekszik, hanem fordulatok, érdekes történeteket igyekszik kitalálni s ezeket könyvnyed és szemléletes elődással elfogadtatni az olvasóval. Van is benne ehhez való invenzió: mindig új és új, vagy legalább újnak ható történeteket tud kombinálni s mindegyiknek meg tudja adni azt a valószínűséget, a melyből az író hiteletámad. Komponálása nem mindig egészen biztos, nem mindig azokat a momentumokat hangsúlyozza ki, a melyek a legfontosabbak vagy legérdekesebbek volnának, de vannak jól megkomponált és elejétől végig biztosan vezetett novellái is, a me-

lyek épen ezért pontosan megtalálják azt a hatást, a melyet velük az író el akart érni. Elbeszélő módja is rokonszenves, nagyon világosan beszél, alig hagy valamit is homályban az olvasó előtt s megvan benne a humor szerencsés adománya is. Ez az első könyve az írónak s már ez is tisztességes helyet biztosít neki újabb írások között.

Pesti históriák. *Mogyar Elek*nek valóságos specialitása a régi Budapest. Ismeri minden követ, azt is, a mi még megvan és azt is, a mit már rég lebontott a kőművesek csákánya, gondolatban vissza tud menni a régi kedves belvárosi utcákba, átéli sajtóság hangulatukat, beleskelődik a lakásokba, meghallgatja a nótát, a mit a krinolinok vagy turnőrös kisasszony kiver a zongorán, elmulat a pletykákon, a melyeket suttogva mesélnek hírszincszökről, orfeumi csillagokról, mágnás urakról és úrhölgyekről, béül a boltíves ódon kávéházakba, a hol szivarfüstös levegőben csörögnek a biliárd-golyók, egy asztalnál írók és színészek anekdotáznak, egy másik asztal a nevezetes krakélérek tanyája, a harmadiknál komoly, jól táplált polgárok panaszkodnak a drágaságra és szidják a Tisza-kormányt, ki-kirándul husvét-hétfőn a Gellérthegyre, pünkösdkor a Svábhegyre, rózsanyiláskor a Margitszigetre és elméláz a fák alatt a régi emberek régi dolgairól, tud minden nevezetes anekdotát, ismer minden tipikus alakot, gondolatban járt minden mulatóhelyen, a régi szállodákban, de ott van a falkavadászatokon és a löversenyterén is. Apró képekben írja meg emlékeit és történeteit, melyeknek olyan a hangulata, mint a régi évtizedekből maradt aczélmetszeteké és elárgult, ódivatú fotográfiáké, a melynek most is vannak még a családi albumokban és egy elmúlt kort idéznek fel bennünk, a melyben az életnek még volt szépsége, a városnak még volt saját, jellemző hangulata, voltak különleges arcvonásai, mert még nem olvadt bele teljesen az internacionális nagyvárosi egyformaságba. *Mogyar Elek* könyve, mely *Pesti históriák* címmel most jelent meg, ezt a még magyar és lokális izű Budapestet örökíti meg szeretettel, melancholikus gyönyörködéssel. Nagyon kedves és érdekes könyv, sokan kellene hogy olvassák, mert a mainál jobb, tisztább és boldogabb levegő árad belőle és mert megmutatja ennek a sokat szidott és szívünknek mégis kedves Budapestnek a lelki gyökereit.

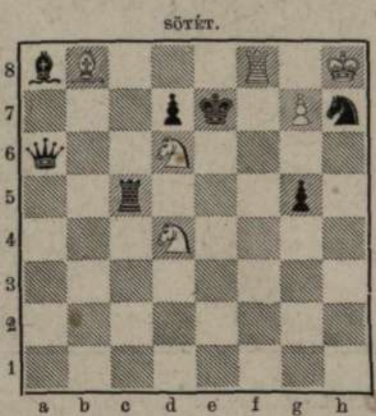
HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: *Kolgyári Császár Dániel* nyug. ev. ref. tábóri esperes, a *Ferencz József*-rend lovagja, 85 éves korában Budapestben. — *Thirring Károly* székesfővárosi műszaki főtanácsos, 60 éves korában Budapestben. — *Lépes Árpád* kereskedelmi miniszteriumi számtanácsos, szolgálaton kívüli százados, a vaskoronarend, a német vaskereszt és a signum laudis stb. tulajdonosa, 45 éves korában Budapestben. — *Herényi János* késműves mester, a budapesti református egyház presbytere és a fásori tanonczotthon gondnoka, 64 éves korában Pestújhelyen. — *Almásy Mihály* kalocsai főegyházmezei áldozópap, zongoraművész és zeneszerző, utazás közben, a kiskőrösi állomáson. — *Visi Ferencz*, a Nemzeti Színház fiatal tehetséges tagja Budapestben.

Marosvásárhelyi *Nagy Lujza* 80 éves korában Budapestben. — *Félegyházi és szalárdi Jakó Gyuláné* szül. nagybányai Nagy Irén, a jelenleg meg szállás alatt levő ugcsoamegyei Nagyszőlőssön, 50 éves korában. — *Özv. Ister Ernőné* szül. Fendrich Ilona Budapestben. — *Holl Sári* székesfővárosi tanító, kedvelt mesélő, Budapestben. — *Balassa Katóka*, Balassa Béla vezérkari testületi ezredesnek és nejeinek *Lačný Irén*nek kis leánya, 10 éves korában Budapestben.

SAKKJÁTÉK.

3152. számú feladvány K. Larsentől (Hellerup).

Világos indul és a második lépésre matot ad.

Franklin-Társulat nyomdája (Budapest, IV., Egyetem-utca 4.).

KÉPTALÁNY.

A Vasárnapi Ujság 1-ső számában megjelent képtalány megfejtése: *Érik a buzakalás.*

Felelős szerkesztő: **HOITSY PÁL.**

Szerkesztőségi iroda: IV., Vármege-utca 11.

Lapkiadó tulajdonos: Franklin-Társulat IV., Egyetem-u. 4.

1000 és 1000 nő és férfi dicséri a Botár-féle hajnövesztőt, mely megakadályozza a hajhullást és az őszülő hajnak visszaadja eredeti színt. Ára 20 és 30 korona.

Botár-féle szeplőkrém az arcon levő szeplőt, foltot és pattanásokat legkímélőbben eltünteti. Ára 30 K.

BOTAR REGINA kozmetikai intézete Budapest, VII., Erzsébet-körút 34. sz., I. emelet.

Pianinó elsőrangú, díofa, keresztthüros, moderátorral ellátva, 20.000 koronáért eladó. **WAGNER, József-körút 15.**

Zozo szappant és sampont használn az igazi dáma! Kapható mindenütt! — Készíti: **HUNNIA GYÓGYTÁR, Bpest, VII., Erzsébet-körút 56.**

Az intézetet kereskedelmi akadémia növendékeknek különös figyelmébe ajánljuk.

Rhenania-Tanintézet Neuhausen-Schaffhausenban (Svájc).

A volt schweizeri hős nagyszülőjében. Az összes szakokat felölelő tanintézet. Külön osztályok minden egyes tanszak részére. Elkészít egyetemre és műegyetemre. Felsőkereskedelmi iskola stb. Kereskedelmi nyelvtanítás. Az intézet állami felügyelet alatt áll. Korlátolt számú növendékek felvételre.

Előjegyzés már most elfogad. Programtartal és ártérsítéssel szolgál az igazgatóság és Szalay Ferencz úr, Budapest, IX., Szvetenay-utca 21. szám. (Svájci főkonzulátus).

A JÓ PAJTÁS **BENEDEK ELEK** **GYERMEKUJSÁGA**

két nagyobb elbeszéléssel indul az új esztendőben.

Az egyik: *Rókané* öméltsága a forradalom alatt, a másik: *A munka hőse*. Amazt *Benedek Elek*, emezt *Lampérth Géza* írta. Szívet-lelket nemesítő történetek, mesék, versek, ismeretgazdagító olvasmányok valóságos kincsesháza a *Jó Pajtás*.

Rendes munkatársai: *Abrányi Emil, Váradi Antal, Vargha Gyula, Lampérth Géza, Feleki Sándor, Kürthy Emil, Avar Gyula, Mihalgyffné Fái Lenke, Berényi Lászlóné, Tábori Kornél, Csanddy Sándor, Kozma Imre, Székely Nándor, Benedek János* stb.

Állandóan közöl a régi nagy magyar és idegen költőktől a gyermekifjúságnak való költeményeket.

A **JÓ PAJTÁS**-t a Franklin-Társulat (Budapest, IV., Egyetem-utca 4.) adja ki.

Előfizetési ára negyedévre 10 korona. Egyes szám ára egy korona. Mutatványszámot kívánatra ingyen küld a kiadóhivatalt.

9. SZÁM. 1920. (67. ÉVFOLYAM.)

HOITSY PÁL

BUDAPEST, MÁJUS HÓ 9.

Szerkesztőségi iroda: IV., Vármege-utca 11. Kiadóhivatal: IV., Egyetem-utca 4.

Előfizetési ára: az április-júniusi évfolyamra 20 korona. Megjelenik havonta kétszer. — Egyes szám ára 3 korona.

Külföldi előfizetésekhöz a postailag megállapított viteldi is csatolandó.

A BUDAPESTI ISKOLÁSGYEREK HÓDOLATA FLEDDERUS HOLLANDI FŐKONZUL ELŐTT A HOLLANDI KIRÁLYNÉ EGYETLEN LEÁNYGYERMEKÉNEK SZÜLETÉSNAPIJA ALKALMÁBÓL.